

Regionalna politika Irske

Škojc, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:755429>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-28**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

MATEA ŠKOJC

REGIONALNA POLITIKA IRSKE

Završni rad

Pula, 2017.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

MATEA ŠKOJC

REGIONALNA POLITIKA IRSKE

Završni rad

JMBAG: 0303041719, redovita studentica

Studijski smjer: Ekonomija

Predmet: Regionalna ekonomika

Znanstveno područje: društvene znanosti

Znanstveno polje: ekonomija

Znanstvena grana: opća ekonomija

Mentorica: doc. dr. sc. Lela Tijanić

Pula, rujan 2017.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, Matea Škojc, kandidatkinja za prvostupnicu ekonomije, smjera Ekonomija, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, rujan 2017. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Matea Škojc, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Regionalna politika Irske“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, rujan 2017. godine

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. PROBLEM I PREDMET ISTRAŽIVANJA.....	2
1.2. SVRHA I CILJ ISTRAŽIVANJA	2
1.3. METODEDE	3
1.4. STRUKTURA RADA.....	3
2. REGIONALNA POLITIKA EUROPSKE UNIJE.....	4
2.1. OBILJEŽJA REGIONALNE POLITIKE EUROPSKE UNIJE	4
2.2. RAZVOJ REGIONALNE POLITIKE EUROPSKE UNIJE.....	7
2.3. NAČELA REGIONALNE POLITIKE EUROPSKE UNIJE.....	9
2.4. UČINCI REGIONALNE POLITIKE EUROPSKE UNIJE.....	11
3. IRSKA.....	16
3.1. OPĆA OBILJEŽJA IRSKE	16
3.2. GOSPODARSTVO IRSKE PRIJE I NAKON ULASKA U EUROPSKU UNIJU.....	19
3.3. POSLJEDICE SVJETSKE KRIZE U IRSKOJ	25
4. REGIONALNA POLITIKA IRSKE	28
4.1. NUTS REGIJE IRSKE	28
4.2. PROVEDBA REGIONALNE POLITIKE IRSKE.....	30
4.2.1. Regionalna politika Irske za razdoblje 2007.-2013.....	30
4.2.2. Utjecaj regionalne politike na razvoj poduzetništva.....	34
4.2.3. Utjecaj regionalne politike na istraživanje i razvoj.....	35
4.2.4. Utjecaj regionalne politike na obrazovanje i tržište rada.....	36
4.2.2. Utjecaj regionalne politike na razvoj infrastrukture.....	38
5. ZAKLJUČAK.....	40
POPIS LITERATURE.....	42
POPIS SLIKA.....	49
POPIS GRAFIKONA.....	49
POPIS TABLICA.....	49
SAŽETAK.....	50
SUMMARY	51

UVOD

Europska unija predstavlja nadnacionalnu, međuvladinu zajednicu europskih zemalja koja danas broji dvadeset i osam zemalja članica. Suočena sa izlaskom Velike Britanije te procesima dezintegriranja u novije vrijeme, još uvijek predstavlja ujedineni suvereni entitet, jedan od najbogatijih dijelova svijeta. Kao velika i moćna zajednica, posjeduje iznimno moćno interno tržište, a njezin ljudski kapital se sastoji od pola milijarde ljudi.

Iako Europska unija predstavlja zajednicu europskih zemalja, ona nije homogena. Drugim riječima, postoje velike razlike između njenih članica i regija. Razlike među zemljama članicama još su više došle do izražaja širenjem same Unije te je bruto domaći proizvod (BDP) novih članica niži od većine ostalih članica, a sam proces konvergencije je narušen ekonomskim krizama. Upravo se iz tog razloga intenzivno radi na razvoju regionalne politike Europske unije kako bi se smanjila razlika u stupnju razvoja među članicama, kao i u raspodjeli dobara. S vremenom, regije i gradovi postaju ključni nositelji razvoja pojedinih država članica, ali i same integracije, dok regionalna politika Europske unije postaje glavna investicijska politika.

Pozitivan primjer uspješnog provođenja regionalne politike Europske unije može se pronaći u Irskoj. Razvojni put gospodarstva Irske predstavlja jedan od najzanimljivijih razvojnih puteva budući da se radi o zemlji sa svega 4,7 milijuna stanovnika i prilično skromnim prirodnim resursima. No put prema uspjehu i gospodarskom razvoju Irske nije bio nimalo lak i bezbolan. Preobrazba gospodarstva Irske dogodila se kao posljedica zajedničkog djelovanja unutarnjih i vanjskih čimbenika, liberalizacijom domaćeg tržišta i njegovim otvaranjem, čime je Irska privukla direktne inozemne investicije multinacionalnih kompanija. Irska je u tom razdoblju također razvila obrazovni sustav, koji je usmjeren na potrebe gospodarstva, kao i na suradnju poslodavaca i sveučilišta. Razvoju gospodarstva Irske dodatno je doprinijelo članstvo u Europskoj uniji, prije svega fondovi u okviru regionalne politike Unije koji joj stoje na raspolaganju, a čije resurse Irska učinkovito iskorištava u cilju poticanja razvoja.

1.1. PROBLEM I PREDMET ISTRAŽIVANJA

Irska je još osamdesetih godina prošlog stoljeća bila jedna od najnerazvijenijih i najsiromašnijih zemalja Europe. Nakon tog razdoblja slijedi brz rast gospodarstva Irske te ona sustiže i prelazi prosjek EU-15 (petnaest članica Europske unije prije proširenja 2004., 2007. i 2013.), ali i Velike Britanije, u visini BDP-a po stanovniku, u čijoj je sjeni živjela stoljećima.

Predmet istraživanja ovog završnog rada je istražiti, definirati i objasniti glavne značajke regionalne politike Irske. Na temelju spoznaja o gospodarstvu Irske, moguće je dokazati kako je ista svjesna mogućnosti koje otvara regionalna politika putem korištenja sredstava iz fondova Europske unije, što motivira detaljniju analizu provedbe regionalne politike u zemlji koja je postigla ubrzan gospodarski razvoj. Naime, zanimljivo je istražiti jesu li učinci regionalne politike pridonijeli rezultatima na nacionalnoj razini kao i je li se implementacija regionalne politike provodila sukladno postavljenim višim razvojnim ciljevima.

1.2. SVRHA I CILJ ISTRAŽIVANJA

Svrha istraživanja ovog završnog rada je prikazati uspon gospodarstva Irske te istražiti provedbu regionalne politike i iskorištavanje sredstava iz fondova Europske unije.

Cilj istraživanja je analizirati gospodarsku situaciju Irske prije i nakon njenog ulaska u Europsku uniju s naglaskom na regionalnu politiku te rezultate istraživanja primjereno prezentirati.

Sukladno svrsi i cilju istraživanja, u radu je nužno dati odgovore na nekoliko pitanja:

- Kakva je bila gospodarska situacija u Irskoj prije ulaska u Europsku uniju?
- Na koji način je članstvo Irske u Europskoj uniji utjecalo na njezin gospodarski razvoj?
- Na koji način su mjere regionalne politike Europske unije utjecale na razvoj gospodarstva Irske?

1.3. METODE

Kako bi se zaključci različitih autora i podaci relevantni za završni rad obradili na odgovarajući način, korištene su sljedeće znanstvene metode: metoda sinteze i analize, metoda deskripcije, metoda komparacije i kompilacije.

U radu će se također koristiti uobičajeni načini uređivanja i prikazivanja podataka da bi prikaz rezultata istraživanja bio što pregledniji i jednostavniji. Završni rad je baziran na sekundarnim podacima, koji su prikupljeni iz raznih knjiga, znanstvenih članaka, ostalih publikacija te odgovarajućih baza podataka.

1.4. STRUKTURA RADA

Radi sustavne prezentacije predmeta istraživanja, rad je podijeljen u pet poglavlja.

U prvom poglavlju, **Uvodu**, predstavlja se sam objekt rada. Drugo poglavlje, **Regionalna politika Europske unije**, dat će uvid u regionalnu politiku Unije, kao i u njezin razvoj, načela, te će u konačnici prikazati izdvojene učinke provedbe politike. Slijedi treće poglavlje **Irska** u kojem će autor, osim općih obilježja Irske analizirati gospodarstvo Irske prije i nakon njezinog ulaska u Europsku uniju. Četvrto poglavlje, **Analiza regionalne politike Irske**, prikazat će osnovna obilježja provedbe regionalne politike na području Irske, s posebnim naglaskom na korištenje sredstava iz fondova Europske unije koja se dodjeljuju zemljama članicama. U istom će se poglavlju analizirati odabrani učinci na primjeru nekoliko izdvojenih područja ulaganja u Irskoj koji govore u prilog pozitivnim rezultatima. **Zaključak** predstavlja sintezu svih elemenata objašnjenih u radu nakon čega slijedi popis literature korištene prilikom pisanja završnog rada.

2. REGIONALNA POLITIKA EUROPSKE UNIJE

U ovom poglavlju autor će dati kratak uvid u regionalnu politiku Europske unije. Između ostalog, navest će se koja su glavna obilježja i ciljevi regionalne politike Unije, kako se ista razvijala, na kojim načelima se temelji, koji su glavni financijski instrumenti putem kojih se sredstva namijenjena regionalnom razvoju Europske unije raspodjeljuju, kao i koji su rezultati korištenja navedenih instrumenata trenutno vidljivi.

2.1. OBILJEŽJA REGIONALNE POLITIKE EUROPSKE UNIJE

Regionalna politika Europske unije predstavlja investicijsku politiku kojom se podržava i promiče jednak razvoj zemalja članica, kao i njihovih regija.¹ Ona predstavlja najveći izvor financijske potpore Unije, potiče jačanje konkurentnosti, otvaranje novih radnih mjesta i povećanje zaposlenosti, gospodarski rast, održivi razvoj te unaprjeđenje kvalitete života. Istovremeno predstavlja jednu vrstu solidarnosti Unije s manje razvijenim zemljama i regijama koncentrirajući sredstva u onim sektorima i područjima kojima su najpotrebnija, poboljšavajući na taj način uvjete rada i života građana koji žive na tim prostorima.² Smanjivanje razlika između država članica i regija cilj je regionalne politike Europske unije od samih početaka.

Uzroci regionalnih nejednakosti među zemljama članicama Europske unije mogu biti razni, poput primjerice geografske udaljenosti, ekonomskih i društvenih promjena, ali i kombinacija navedenih učinaka.³ Posljedice navedenih uzroka očituju se u lošoj obrazovnoj strukturi, društvenom osiromašenju, neadekvatnoj infrastrukturi, kao i u visokoj stopi nezaposlenosti. Nažalost, svi stanovnici Europske unije nemaju jednake mogućnosti kada je o aspektu razvoja riječ, već to ovisi o regiji, gradu ili selu gdje

¹ Z. Savić et al., *Kohezijska politika Europske unije i Hrvatska 2014. - 2020., Vodič kroz strateški okvir i pregled mogućnosti financiranja*, Zagreb, Hrvatska gospodarska komora, 2015., str. 9., <https://izvoz.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Kohezijska%20politika%20EU%20i%20Hrvatska%202014.-2020..pdf>, (pristupljeno 8. rujna 2017.).

² M. Kesner-Škreb, „Regionalna politika Europske unije“, *Financijska teorija i praksa*, vol. 33, no. 1, 2009., str. 103.

³ Loc. cit.

žive.⁴ Ukupan efekt integracije slabije razvijenih regija morao bi biti pozitivan što je upravo cilj regionalne politike Europske unije, prijenos resursa iz bogatijih regija u one siromašnije.

Za razdoblje 2014.–2020. proračun namijenjen za regionalnu politiku Europske unije iznosi 351,8 milijardi eura.⁵ Sredstva Europske unije namijenjena za regionalni razvoj raspodjeljuju se putem tri glavna fonda, a to su Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond te Kohezijski fond⁶ i njima se financira Kohezijska politika. Fondovi za financiranje Zajedničke poljoprivredne politike su Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo. Navedeni fondovi zajednički se nazivaju Europski strukturni i investicijski fondovi u razdoblju 2014.–2020., a djeluju u okviru Zajedničkog strateškog okvira, što olakšava njihovo korištenje, provedbu i praćenje.⁷ Proračun i strategiju za korištenje fonda donose države članice Europske unije, Europska komisija i Europski parlament. Na temelju donesenog proračuna planiraju se sedmogodišnji operativni programi koje donose države članice zajedno s Europskom komisijom.⁸

Europski fond za regionalni razvoj je osnovan davne 1975. godine i predstavlja najveći od tri postojeća fonda.⁹ Cilj Europskog fonda za regionalni razvoj je jačanje socijalne i ekonomske kohezije, kao i smanjivanje razlika među regijama Europske unije kroz podršku u transnacionalnoj, međuregionalnoj i prekograničnoj suradnji, kao i kroz podršku u razvoju nerazvijenih regionalnih gospodarstava. Ovaj fond je uglavnom usmjeren na infrastrukturne i proizvodne investicije, kao i na razvoj malog i srednjeg poduzetništva.¹⁰

⁴K. Bičanić, *Suvremena regionalna politika Europske unije i strukturni fondovi: izazovi i perspektive*, Varaždin, Sveučilište Sjever, 2016., str. 6.

⁵Z. Savić et al., op. cit., str. 9

⁶Europski strukturni i investicijski fondovi, *EU fondovi*, [website], 2017., <http://www.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi>, (pristupljeno 3. kolovoza 2017.).

⁷A. Vela, *Menadžment ESI fondova 2014.-2020.*, Zagreb, Školska knjiga, 2015., str. 16.

⁸Europska komisija, Izvješće Komisije Europskom Parlamentu i Vijeću o ocjeni financija Unije na temelju postignutih rezultata, Bruxelles, COM(2015) 313 final, 2015., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0313>, (pristupljeno 3. kolovoza 2017.).

⁹Europski fondovi, *Europski fond za regionalni razvoj*, [website], 2017a., <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj>, (pristupljeno 3. kolovoza 2017.).

¹⁰Loc. cit.

Europski socijalni fond je osnovan 1958. godine i predstavlja temeljni financijski instrument Europske unije s ciljem smanjenja razlika u životnom standardu i blagostanju u državama članicama Europske unije, promicanja ekonomske i socijalne kohezije. Sredstva su najviše namijenjena za poticanje zapošljavanja u Europskoj uniji te pomoć tvrtkama i radnoj snazi da se mogu suočiti sa sve većim globalnim izazovima.¹¹ Jedna od bitnih mjera ovog fonda je svakako jačanje administrativne sposobnosti u javnom sektoru i državnoj upravi.¹²

Sredstva **Kohezijskog fonda** namijenjena su najmanje razvijenim državama članicama Europske unije za provedbu projekata na području poboljšanja okoliša i prometne infrastrukture koja je dio transeuropske mreže. Specifičan je po tome što pravo na sufinanciranje imaju samo države članice Europske unije čiji je BDP po stanovniku manji od 90% prosjeka Europske unije.¹³ Glavni cilj Kohezijskog fonda je jačanje socijalne, ekonomske i teritorijalne kohezije s ciljem promicanja održivog razvoja.¹⁴ Kohezijski fond se većinom odnosi na financiranje velikih nacionalnih projekata, no nude se i prilike za poslovni sektor i to kroz sudjelovanje u postupcima javne nabave te kroz obavljanje radova poput raznih studija, građevinskih radova i slično. Neke od aktivnosti koje se financiraju kroz ovaj fond su potpore onim ekonomijama koje su usmjerene na nisku razinu ugljičnog dioksida, zatim aktivnosti koje se odnose na promicanje učinkovitosti resursa i zaštitu okoliša, kao i na promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u ključnim infrastrukturnim mrežama.¹⁵

Regionalna politika Europske unije danas predstavlja jednu od najvažnijih politika koju ista provodi, a kojoj je temeljni zadatak i cilj pomoć svim regijama Unije. Razvoj tehnologije i širenje globalizacije pružaju Europskoj uniji nove prilike, ali joj se nameću i novi izazovi što dovodi do toga da nemaju sve zemlje članice iste mogućnosti s aspekta daljnjeg razvoja. Stoga je nužno da efekt integracije slabije

¹¹I. Maletić et al., *EU projekti- od ideje do realizacije*, Zagreb, TIM4PIN d.o.o. za savjetovanje, 2016., str. 10.

¹²Europski fondovi, *Europski socijalni fond*, [website], 2017b., <http://europski-fondovi.eu/program/europski-socijalni-fond>, (pristupljeno 3. kolovoza 2017.).

¹³Z. Savić et al., op. cit., str. 10.

¹⁴Europski fondovi, *Kohezijski fond*, [website], 2017c., <http://europski-fondovi.eu/program/kohezijski-fond>, (pristupljeno 3. kolovoza 2017.).

¹⁵Loc. cit.

razvijenih regija bude pozitivan kako bi se one te također razvijenije regije motivirale za sudjelovanje u istome.

2.2. RAZVOJ REGIONALNE POLITIKE EUROPSKE UNIJE

Nakon Drugog svjetskog rata i brojnih razaranja koja su se dogodila tijekom istoga, godine 1951. šest država – Francuska, Njemačka, Nizozemska, Italija, Luksemburg i Belgija – sklapaju ugovor kojima svoje proizvodnje čelika i ugljena stavljaju pod zajedničku upravu te na taj način proširuju međusobnu suradnju i na ostala gospodarska područja. Navedene zemlje godine 1957. Ugovorom iz Rima osnivaju Europsku ekonomsku zajednicu, odnosno zajedničko tržište,¹⁶ te se u navedenom ugovoru po prvi puta spominju regionalne razlike. Godinu dana kasnije, 1958. godine, uspostavljen je Europski socijalni fond s ciljem poticanja zapošljavanja, kao i osiguranje pristojnih uvjeta rada za one građane, koji teško nalaze posao.¹⁷

Ulaskom novih članica, Irske, Danske i Velike Britanije, u Europsku uniju 1973. godine, pokrenuta su velika ulaganja za otvaranje novih radnih mjesta, kao i za izgradnju infrastrukture u siromašnim područjima te je u skladu s time ubrzo osnovan i Europski fond za regionalni razvoj. Cilj Fonda je i tada bio preusmjeravanje resursa i kapitala iz bogatijih dijelova Europske unije u one siromašnije, kao i privlačenje dodatnih ulaganja i otvaranje novih radnih mjesta.¹⁸

Osamdesetih godina se Europska unija ponovno širi te u Uniju ulaze nove članice - Grčka, Španjolska i Portugal. „Iako je osnivanjem fonda za poticanje regionalnog razvoja iz sredine sedamdesetih postavljen temelj razvoja moderne regionalne politike, o toj politici u današnjem smislu moguće je govoriti tek od sredine osamdesetih godina.“¹⁹ Tako je 1986. potpisan Jedinstveni europski akt, kojim se definira šestogodišnji plan s ciljem stvaranja slobodnog tržišta čime bi se riješio problem slobodne prekogranične trgovine između zemalja članica, kao i temelji

¹⁶Europska unija, *Mir u Europi – počeci suradnje*, [website], 2017b., http://europa.eu/about-eu/eu-history/1945-1959/index_hr.htm, (pristupljeno 10. kolovoza 2017.).

¹⁷Ibidem

¹⁸Europska unija, *Zajednica koja se širi*, [website], 2017d., https://europa.eu/european-union/about-eu/history/1970-1979_hr, (pristupljeno 10. kolovoza 2017.).

¹⁹V. Đulabić, *Regionalizam i regionalna politika*, Zagreb, Društveno veleučilište u Zagrebu, 2007., str. 104.

kohezijske politike.²⁰ Dvije godine kasnije, u kohezijsku politiku su integrirani i europski fondovi kako bi se prilagodili najnovijim zemljama članicama. U razdoblju između 1989. i 1993. godine uspostavljena su zajednička pravila za Strukturne fondove, kao i Kohezijski fond, 1993. U razdoblju 1993. do 1999. godine sredstva za fondove se udvostručuju i iznose trećinu proračuna Europske unije.²¹ U ovom razdoblju potpisana su i 2 veoma važna ugovora- Ugovor iz Maastrichta i Ugovor iz Amsterdama.

Ugovorom iz Maastrichta 1993. godine Europska zajednica mijenja naziv u Europska unija te se vrše pripreme za uvođenje elemenata političke unije, kao i europske monetarne unije. Ovim ugovorom je definirana i kohezija, kojom su uspostavljeni glavni ciljevi Europske unije, jačanje gospodarskog i društvenog napretka, kao i održavanje visoke razine održivog razvoja i visoke razine zaposlenosti, kroz jačanje, prvenstveno ekonomske, ali i društvene kohezije.²²

Ugovorom iz Amsterdama, koji je potpisan 1997. godine nakon četvrtog vala proširenja, definirani su nacrti reforme institucija Europske unije,²³ te je cilj ovog ugovora jačanje uloge Europske unije, kao i dodjela većih prava građanima i većih sredstva kada je o zapošljavanju građana riječ.

Posljednji potpisani ugovor Europske unije je Ugovor iz Lisabona. Navedenim ugovorom su jasno definirane ovlasti Europske unije, ovlasti država članica Europske unije, kao i zajedničke ovlasti. Strategija ovog ugovora pomiče kriterije Europske unije ka poticanju inovacija, gospodarskog rasta i naravno, otvaranju novih radnih mjesta,²⁴ što se vidi i u novijim reformama regionalne politike.

²⁰Europski parlament, *Razvoj događaja do Jedinog europskog akta*, [website], 2017a., http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuld=FTU_1.1.2.html, (pristupljeno 10. kolovoza 2017.).

²¹Europska komisija, *Uvod u kohezijsku politiku EU-a za razdoblje 2014.–2020.*, Ured za publikacije, 2014b., http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_hr.pdf, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

²²V. Benčić, *Regionalna politika Europske unije i Hrvatske*, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2010., str. 13

²³Loc. cit.

²⁴Europska unija, *Ugovori EU-a*, [website], 2017c., https://europa.eu/european-union/law/treaties_hr, (pristupljeno 1. kolovoza 2017.).

Razvoj regionalne politike Europske unije uvjetovalo je socijalno, ekonomsko i političko raslojavanje između zemalja članica. Već samim nastankom nadnacionalne države, kao što je Europska unija bilo je jasno da postoji problem nejednakog razvoja njezinih regija te da je nužan alat koji će te razlike smanjiti, ali i pokušati riješiti strukturne probleme pojedinih država članica. S ulaskom sve većeg broja članica u samu Uniju regionalne disproporcije su bile sve izraženije izazivajući međuregionalne tenzije. S ciljem postizanja odgovarajućeg stupnja regionalnog razvoja u Uniji, kao i smanjenja regionalnih razlika unutar iste stvorena je regionalna politika Unije, pri čemu su fondovi njezini glavni instrumenti, koje su posebno slabije države članice trebale prepoznati kao priliku za rješavanje problema, a razvijenija područja iskoristiti za jačanje potencijala.

2.3. NAČELA REGIONALNE POLITIKE EUROPSKE UNIJE

Regionalna politika Europske unije se temelji na četiri glavna načela – načelo koncentracije, načelo programiranja, načelo partnerstva te načelo dodavanja.²⁵

Načelo koncentracije se sastoji od tri aspekta – koncentracija napora, koncentracija sredstava i koncentracija izdataka.²⁶ Kada je o koncentraciji napora riječ, trenutno su glavni prioriteti ulaganja rast inovacija; rast komunikacijske i informacijske tehnologije; jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća. Koncentracija sredstava se odnosi na činjenicu da je najveći dio sredstava strukturnih fondova, namijenjen najsiromašnijim zemljama i regijama Unije. Treći aspekt načela koncentracije je koncentracija izdataka. Na temelju ovog aspekta, na početku pojedinog programskog razdoblja, za svaki program se dodjeljuju godišnja sredstva koja se moraju potrošiti do kraja druge godine.²⁷

²⁵Europska komisija – Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku, *Regionalna politika – načela*, [website], 2017b., http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/principles/, (pristupljeno 12. kolovoza 2017.).

²⁶Loc. cit.

²⁷Loc. cit.

Načelo koncentracije osigurava da većina resursa koja jesu na raspolaganju odlazi u one zemlje i regije Unije kojima su sredstva najviše potrebna,²⁸ poštujući ekonomske i geografske kriterije temeljem kojih se stječe pravo na pomoć.²⁹ Najslabije razvijenim područjima koncentracija najvećeg dijela sredstava omogućuje realizaciju manjeg broja većih projekata te je na taj način njihov efekt jasniji, veći i lakše ga je nadzirati.

Načelo programiranja se odnosi na pripremu i provedbu dugoročnih planova. Dokumenti u okviru ovog načela se sastoje od strateškog okvira regionalne politike kojim se definiraju nacionalni razvojni planovi, načelo razvoja, kao i specifični operativni programi.³⁰ Kompleksnost i slaba fleksibilnost su negativne strane ovog načela, koje mogu otežati samu izradu plana rada, kao i njegovu realizaciju.

Načelo partnerstva je treće načelo na kojem se temelji regionalna politika Europske unije. Navedeno načelo se temelji na aktivnoj kooperaciji između Europske komisije, pojedinačnih zemalja članica i pojedinih institucija, poput primjerice javnih institucija i slično, prema načelu supsidijarnosti. Ovo načelo uključuje veću suradnju lokalnih i regionalnih vlasti s ciljem unaprjeđenja njihova položaja.³¹

Svaki program se, prema ovom načelu, razvija na način da su sva nadležna tijela na europskoj, regionalnoj i lokalnoj razini uključena, kao i organizacije iz civilnog društva te socijalni partneri. Navedeno partnerstvo između institucija i organizacija se primjenjuje kroz cijeli postupak, od planiranja programa, njegova upravljanja i provedbe, pa do praćenja i ocjenjivanja. Na taj način se osigurava da je djelovanje prilagođeno lokalnim i regionalnim prioritetima i potrebama.³²

Financijska sredstva koje Europska unija osigurava zemljama članicama, kroz strukturne fondove, dodatno osnažuju državnu politiku i resurse svake zemlje članice. No, sredstva koje ista osigurava ne mogu i ne smiju zamijeniti nacionalnu potrošnju zemalja članica već Europska komisija, u dogovoru s pojedinom zemljom članicom,

²⁸Z. Trón, „Evaluation Methods of European Regional Policy and Reasons for Different Outcomes“, *The Romanian Economic Journal*, vol. 12, no. 32, 2009., str. 149.

²⁹Europska komisija, *Politike Europske unije: Regionalna politika*, Luxembourg, Ured za publikacije Europske unije, 2014a., https://europa.eu/european-union/file/1421/download_hr?token=PJcPEmX0, (pristupljeno 7. rujna 2017.).

³⁰Europska komisija – Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku, 2017b., op. cit.

³¹Loc. cit.

³²Loc. cit.

definira razinu prihvatljive javne potrošnje koju je zemlja dužna održavati tijekom programskog razdoblja, na čemu se temelji **načelo dodavanja**.³³ Komisija tijekom sredine programskog razdoblja i na kraju istoga provjerava pridržava li ga se zemlja članica. Cilj je fondova postaviti ambiciozne i realne ciljeve, kako bi se osiguralo da se doprinosom samih fondova ostvaruje dodana vrijednost. Stvarna prosječna godišnja potrošnja ne bi u pravilu smjela biti manja od one koju je zemlja članica imala u prethodnom programskom razdoblju.³⁴

Uz četiri temeljna načela regionalne politike, postupno su se tijekom vremena razvijala i druga načela s ciljem usmjeravanja i poboljšanja upravljanja fondovima Europske unije. Tako su primjerice za razdoblje 2007.-2013. godine utemeljena i dodatna načela: koordinacija, konzistentnost, održivi razvoj, ravnopravnost, proporcionalnost i drugi.³⁵

2.4. UČINCI REGIONALNE POLITIKE EUROPSKE UNIJE

Uloga je regionalne politike Europske unije omogućiti regijama Unije da su u stanju mjeriti svoje slabosti i snage u globalnim okvirima, kao i mogućnost jačanja internacionalizacije tih regija. Razvoj regija uvelike je povezan s razvojem nacionalnih gospodarstava čiji su regije sastavni dio. Na stopu rasta pojedine zemlje uvelike utječe i stopa rasta regija koje pojedinu zemlju okružuju, kao i zemalja članica koje se nalaze u njezinoj blizini. Važni pokazatelji razvijenosti neke regije su BDP po glavi stanovnika i stopa nezaposlenosti te je iz periodičnih izvješća Europske komisije vidljivo kako postoje razlike u razvoju između regija, prema navedenim, ali i ostalim društveno-ekonomskim pokazateljima.³⁶ Statistički podaci se prikupljaju na razini administrativnih jedinica, NUTS³⁷, koje predstavljaju bazu za utvrđivanje razlika između regija, za provedbu te evaluaciju regionalne politike.

³³Loc. cit.

³⁴Loc. cit.

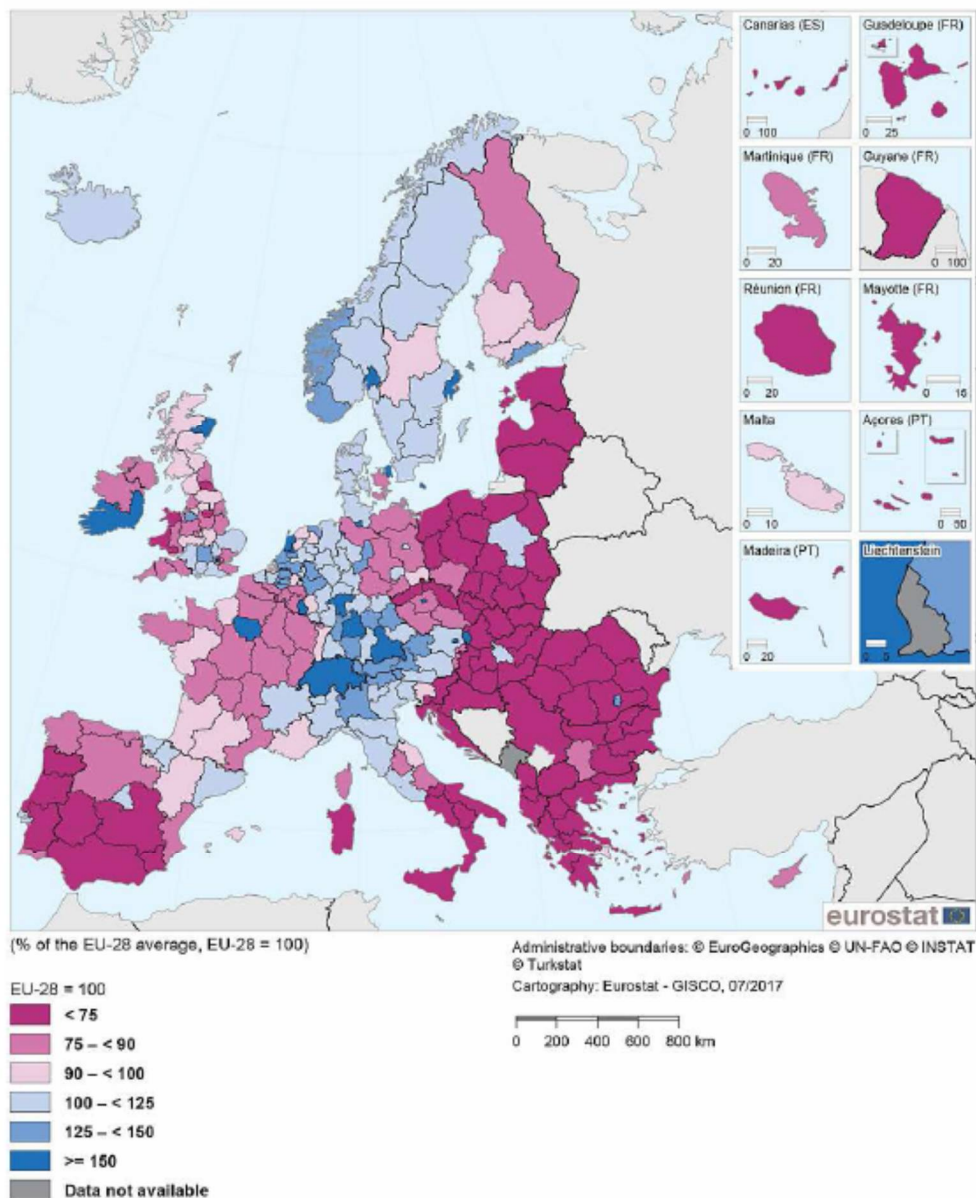
³⁵V. Đulabić, op. cit., str. 132.

³⁶Europska Unija, *Regionalna politika*, [website], 2014., https://europa.eu/european-union/topics/regional-policy_hr, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

³⁷NUTS – Zajedničko razvrstavanje prostornih jedinica za statistiku, Europski parlament, *Zajedničko razvrstavanje prostornih jedinica za statistiku (NUTS)*, [website], 2017b., http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.1.6.html, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

Regionalna politika se već od samih početaka temelji na činjenici da su regije koje se nalaze u središnjem dijelu Europske unije u prednosti u odnosu na one na periferiji te su se navedene razlike dodatno povećavale sa svakim novim proširenjem, posebno sa proširenjima 2004. i 2007. godine, s obzirom da su sve nove članice imale BDP niži od prosjeka Unije, kao što je ranije u radu istaknuto.

Slika 1: BDP po stanovniku, u standardu kupovne moći (PPS), prema NUTS 2 regijama Europske unije, 2015. (% od EU-28 prosjeka, EU-28=100)

Note. Ireland, Norway and Albania: 2014. Switzerland and Serbia: national data. Switzerland: provisional.

Izvor: EUROSTAT, *GDP at regional level*, [website], 2017a., http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/GDP_at_regional_level, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

Prema posljednjim podacima, prikazanim na slici 1 vidljivo je kako geografska distribucija BDP-a i dalje naglašava veliku razliku između regija Europske unije, pri čemu je bogatstvo koncentrirano u pojedinim područjima. Plavom bojom označene su regije koje su zabilježile BDP po stanovniku iznad prosjeka 28 država članica Europske unije, dok su ljubičastom bojom označene regije s nižim prosjekom. Najveći BDP po stanovniku na području Europske unije zabilježen je u regiji *Inner London-West* (Ujedinjeno Kraljevstvo), slijede *Luxembourg* i *Hamburg*, a najmanji BDP po stanovniku imala je 2015. regija *Severozapaden* (Bugarska), zatim slijede regije *Mayotte* i *Severen tsentralen*.³⁸ No bez obzira na činjenicu kako i dalje postoje razlike između regija, regionalna politika uvelike je doprinijela razvoju Unije, kao i svake regije koja je ostvarila napredak kroz povećanje BDP-a, razine zaposlenosti ili poboljšanjem konkurentnosti. Iako su ostvareni mnogi pozitivni rezultati regionalne politike, još uvijek ostaje prostora za napredak s obzirom da je premošćivanje razlika među regijama dugotrajan proces. Gotovo sve regije Unije moraju „hvatati korak“ s modernizacijom, restrukturiranjem i razvojnim ograničenjima kako bi odgovorile na izazove koje im nameće globalizacija i uspješnim rješavanjem postojećih izazova ostvarile uspjeh. U nastavku će se prikazati pojedini učinci koji su trenutno utvrđeni.

U okviru globalizacijskih procesa, koji bitno smanjuju suverenitet nacionalnih država, regionalna politika omogućuje razvoj regija zemalja članica uspostavljajući transgranične oblike suradnje i povezanosti.³⁹ Koncept razvoja Europske unije na temelju regionalne politike jača i istovremeno potiče razvoj regija, odnosno prostor izvan okvira granica zemalja članica.

Primjena regionalne politike Europske unije pridonijela je rastu i konvergenciji u Uniji. U razdoblju provedbe programa od 2007. do 2013. godine, 25% budžeta bilo je

³⁸EUROSTAT, *Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 regions*, [website], 2017c., http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10r_2gdp&lang=en, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

³⁹P. Maldini, „Politički i administrativni aspekti regije: regionalizam, regionalizacija i regionalna politika“, *Zbornik Sveučilišta u Dubrovniku*, no. 1, 2014., str. 127.

namijenjeno za istraživanje i inovacije, dok je 30% osigurano za okoliš i mjere borbe protiv klimatskih promjena.⁴⁰ U tom razdoblju stvoreno je više od milijun novih radnih mjesta, a prema podacima Europske unije povećao se također prihod najsiromašnijih regija te je BDP po stanovniku porastao s 60,5% prosjeka Europske unije u 2007. godini na 62,7% u 2010. godini. Procjenjuje se da je od 2007. do 2012. godine otvoreno čak 594 000 novih radnih mjesta, izravnu investicijsku pomoć primilo je 198 000 malih i srednjih poduzeća i podržano je 77 800 start-up tvrtki. U malim i srednjim poduzećima otvoreno je 262 000 radnih mjesta, podržano je 61 000 istraživačkih projekata, a otvoreno 21 000 novih, dugoročnih istraživačkih radnih mjesta, što predstavlja samo dio pozitivnih učinaka.⁴¹

Kada je o zaštiti okoliša riječ, moderniziran je vodoopskrbni sustav kojega danas koristi preko 6 milijuna građana Europske unije, dok se projektima za otpadne vode pomoglo više od 6,8 milijuna građana. Obnovljeno je 28 500, a izgrađeno 4 900 kilometara ceste, dok je željezničke pruge obnovljeno 4 000, a izgrađeno 1 100 kilometara.⁴²

Glavni prioriteti razdoblja 2014.-2020. su digitalna agenda, istraživanje i inovacije, potpora malim i srednjim poduzećima te stvaranje gospodarstava sa smanjenim emisijama ugljika.⁴³ Prema prijedlogu Europske komisije, 162,6 milijardi eura, odnosno 48,3% od ukupnog iznosa za razdoblje 2014.-2020. namijenjeno je za one regije čiji je BDP ispod 75% europskog prosjeka. Za regije čiji BDP iznosi između 75 i 90% europskog prosjeka namijenjeno je 39 milijardi eura, odnosno 11,6%. Za regije čiji je BDP iznad 90% europskog prosjeka namijenjeno je 53,1 milijarda eura, odnosno 15,7%.⁴⁴

⁴⁰Europska komisija, 2014a., op. cit.

⁴¹Europska komisija, 2014b., op. cit.

⁴²Europska komisija – Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku, *Ključna postignuća regionalne politike*, [website], 2017a., http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/key-achievements/#9, (pristupljeno 18. rujna 2017.).

⁴³Europska komisija, 2014a., op. cit.

⁴⁴R. Jovančević, „Izazovi kohezijske politike Europske unije 2014-2020“, *Zbornik radova znanstvenog skupa: Razvojna strategija malog nacionalnog gospodarstva u globaliziranom svijetu. Znanstveni skup povodom 90. godine rođenja akademika i profesora Jakova Sirotkovića*. Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2015., str. 203.

Iz svega navedenog se zaključuje kako regionalna politika Europske unije uvelike pridonosi rastu slabije razvijenih regija same Unije ako su sredstva kvalitetno raspoređena, odnosno ukoliko su usmjerena u projekte koji doprinose povećanju konkurentnosti i ekonomskom i gospodarskom rastu. Kako bi se regionalna politika provodila na uspješan način svakako je nužna usklađenost nacionalne politike s ciljevima regionalne politike Unije kao i usmjeravanje financijskih sredstava sukladno potrebama svih regija i država članica.

3. IRSKA

U ovom poglavlju govorit će se o Republici Irskoj i njenom gospodarstvu analizirajući kako se isto razvijalo od njenog ulaska u Europsku uniju, 1973. godine. Primjer Irske zanimljivo je analizirati jer je Irska u samo 30-ak godina od jedne od najsiromašnijih zemalja postala jedna od najbogatijih zemalja svijeta. BDP po stanovniku Irske čak je iznad najrazvijenijih gospodarstava Europske unije, Njemačke, Francuske, Italije što možemo vidjeti u sljedećim poglavljima.

3.1. OPĆA OBILJEŽJA IRSKE

Irska predstavlja politički otok koji je podijeljen na Republiku Irsku, državu koja obuhvaća 4/5 otoka te Sjevernu Irsku, koja se nalazi u sastavu Velike Britanije.⁴⁵ Površina Irske iznosi 69 797 km², a prema popisu iz 2016. godine, broj stanovnika iznosi 4 724 720.⁴⁶ Prema političkom sustavu parlamentarna je republika čiji je BDP u 2016. godini iznosio 265,835 milijardi eura. Glavni grad Irske je Dublin, a država je podijeljena na dvadeset i šest grofovija. Članica je Europske unije od 1. siječnja 1973. godine, kao što je istaknuto ranije, a euro je postao službena valuta 2002. godine zamijenivši britansku funtu.⁴⁷

Gospodarstvo Irske se radi svoje orijentiranosti na Veliku Britaniju i britanskog protekcionizma dugi niz godina nije moglo razvijati. No ulaskom Irske u Europsku uniju, prepoznao se njezin potencijal te se ulaganjem u istraživanje, razvoj, ljudski kapital i izvoz, Irska počela planski razvijati i gospodarski napredovati. Najvažniji sektori gospodarstva su industrija, promet, veleprodaja i maloprodaja, usluge prehrane i smještaja, promet te javna uprava, obrazovanje i u konačnici djelatnosti vezane za socijalnu skrb i zdravstvenu zaštitu.⁴⁸ Najbitniji izvozni partneri su Sjedinjene Američke Države sa oko 33 milijarde američkih dolara u 2016. godini te

⁴⁵Leksikografski zavod Miroslav Krleža, *Irska*, [website], 2017., <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=27856>, (pristupljeno 23. kolovoza 2017.).

⁴⁶Europska unija, *Irska*, [website], 2017a., https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/ireland_hr, (pristupljeno 23. kolovoza 2017.).

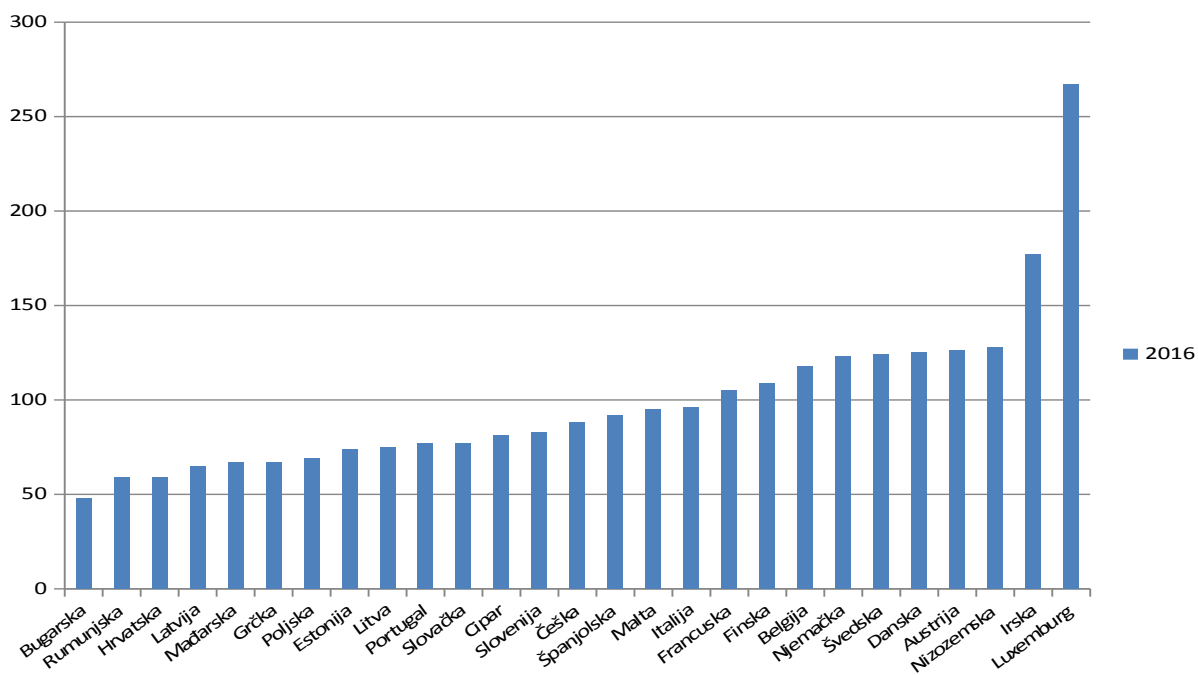
⁴⁷Loc. cit.

⁴⁸Loc. cit.

Belgija i Ujedinjeno Kraljevstvo⁴⁹, dok su glavni uvozni partneri Ujedinjeno Kraljevstvo sa oko 18,4 milijardi američkih dolara u 2016. godini⁵⁰ te Sjedinjene Američke Države i Francuska.⁵¹

Jedna od najnerazvijenijih i najsiromašnijih zemalja osamdesetih godina, kada joj je BDP po glavi stanovnika bio niži od dvije trećine prosjeka Europske ekonomske zajednice, danas se nalazi na dvanaestom mjestu Europske unije, dok je na temelju BDP-a po stanovniku izraženog u standardu kupovne moći Irska u 2016. godini bila na drugom mjestu⁵² što je i vidljivo na grafikonu 1, dok će o obilježjima gospodarstva prije/ nakon ulaska u Uniju biti riječi u idućem poglavlju.

Grafikon 1: BDP po stanovniku izražen u standardu kupovne moći za 2016. godinu (% od EU-28=100)

⁴⁹Trading economics, *Ireland Exports By Country*, [website], 2016a., <https://tradingeconomics.com/ireland/exports-by-country>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

⁵⁰Trading economics, *Ireland Imports By Country*, [website], 2016b., <https://tradingeconomics.com/ireland/imports-by-country>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

⁵¹N. Rančić, L. Rebac i O. Pilipović, „Izazovi i pouke irskog modela gospodarskog razvoja“, *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja*, vol. 44, no. 1, 2010., str. 27.

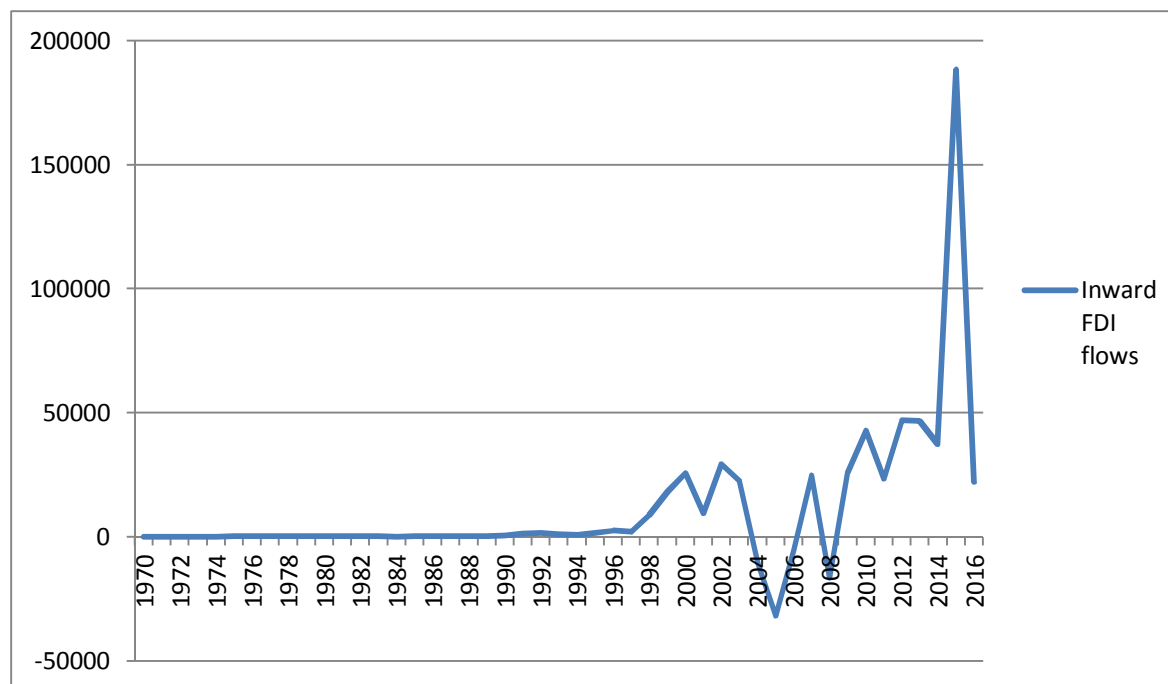
⁵²Europska unija, *Živjeti u EU-u*, [website], 2017e., https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/living_hr#tab-2-4, (pristupljeno 20. kolovoza 2017.).

Izvor: izradila studentica prema podacima iz: EUROSTAT, *GDP per capita in PPS*, [website], 2017b., <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00114&plugin=1>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

Iz grafikona je vidljivo kako se Irska nalazi u samom vrhu Europske unije po BDP-u za 2016. godinu (izraženog u standardu kupovne moći), uz neke od najrazvijenijih zemalja, poput Luksemburga, Nizozemske, Austrije i drugih.

Grafikon 2 prikazuje kretanja inozemnih izravnih ulaganja u Irskoj u razdoblju od 1970. do 2016. godine.

Grafikon 2: Inozemna izravna ulaganja u Irskoj od 1970. do 2016. godine (u milijunima američkih dolara)

Izvor: izradila studentica prema podacima iz: UNCTAD, *Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock*, [website], 2017a., <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

Prema grafikonu 2 može se zaključiti da direktne inozemne investicije stagniraju od 1970. godine pa sve do 1996. godine. Napredak irskog gospodarstva pokrenula su

inozemna izravna ulaganja u razdoblju nakon 1996. godine. U navedenom razdoblju BDP Irske rastao je oko 5,4% u prosjeku.⁵³ Irska je tom razdoblju tekstilnu, prehrambenu i staklarsku industriju zamijenila zahtjevnijim industrijama koje ne traže mnogo sirovina čime započinje njen gospodarski napredak te ona od ruralne zemlje postaje urbana zemlja s visokim stupnjem tehnologije.⁵⁴

Iz grafikona je nadalje vidljivo kako se inozemna izravna ulaganja u Irsku značajnije povećavaju nakon 1996. godine sa 2,6 milijarde američkih dolara, do 2015. godine kada su najveća i iznose oko 188 milijardi američkih dolara.⁵⁵ Globalna financijska kriza također je imala negativne posljedice i na inozemna ulaganja, ali se irsko gospodarstvo brzo oporavilo i nastavilo privlačiti inozemne ulagače.

Gospodarstvo Irske je tijekom godina uspjelo stvoriti povoljnu klimu koja je privukla brojna inozemna izravna ulaganja, ali i pokrenula gospodarski razvoj zemlje. Jedan od elemenata koji je uvelike utjecao na razvoj irskog gospodarstva je svakako i njeno članstvo u Europskoj uniji kao što je više puta istaknuto. Na koji način je Irska iskoristila članstvo u Uniji, kao i brojna financijska sredstva koja su joj tim članstvom stavljena na raspolaganje, bit će analizirano u nastavku.

3.2. GOSPODARSTVO IRSKE PRIJE I NAKON ULASKA U EUROPSKU UNIJU

Irska je kroz povijest bila poznata kao zemlja u kojoj je veliki broj ljudi umro od gladi. Također je poznata i kao pretežno iseljenička zemlja, koju je u razdoblju od 1945. do 1948. godine, u vrijeme opće gladi, napustilo preko milijun ljudi u potrazi za boljim uvjetima života.⁵⁶ U tom razdoblju Irska je još uvijek bila dijelom Velike Britanije što je u velikoj mjeri usporavalo i otežavalo njezin gospodarski rast budući da je britanska vlada kontrolirala irsku proizvodnju. U tom razdoblju glavne irske industrije propadaju. Dodatni problem, koji je usporavao razvoj gospodarstva je i njezina podijeljenost. Naime, Sjeverna Irska je bila podijeljena između protestantske većine, koja je

⁵³W. T. Moody, W. T., *Povijest Irske*, Zagreb, Grapa, 2003., str. 288.

⁵⁴E. Selimović, *Utjecaj integracijskog procesa Europske unije na gospodarsku stabilnost Irske*, Rijeka, Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet Rijeka, 2012., str. 6.

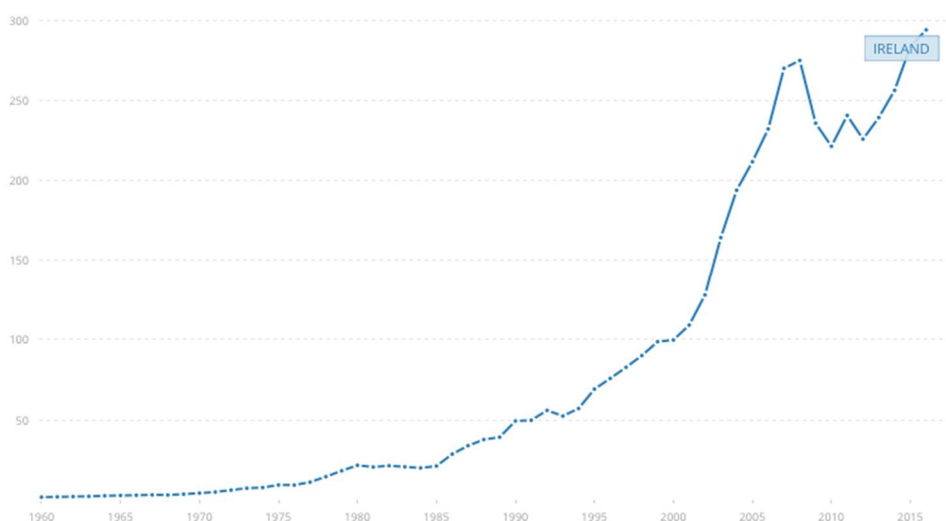
⁵⁵UNCTAD, *Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock*, [website], 2017a., <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

⁵⁶W. T. Moody, op. cit., str. 289.

podupirala održavanje veza s Velikom Britanijom i katoličke manjine, koja je podupirala jedinstvenu Irsku. S ciljem razvoja gospodarstva i povećanja zaposlenosti, u razdoblju između 1959. i 1972. godine, u Irskoj su razvijena tri programa s ciljem ekonomskog razvoja, a najuspješniji od njih je bio koncentriran na uvođenje poreznih olakšica za strane investitore, koji su bili spremni ulagati u gospodarstvo Irske. Irska tijekom šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog stoljeća održava prosječnu stopu rasta od 4% godišnje.⁵⁷

Ulazak u Europsku Uniju uvelike pridonosi razvoju irskog gospodarstva što je i vidljivo na grafikonu 3. Uvođenjem poreznih olakšica, pojačava se ulaganje stranih investitora u gospodarstvo Irske, a Irska nakon ulaska u Europsku uniju postaje industrijska zemlja⁵⁸, dok su povećana ulaganja sa strane stranih investitora rezultirala povećanjem BDP-a i izvoza, što u konačnici znači i povećanje razine zaposlenosti.

Grafikon 3: Kretanje BDP-a Irske u razdoblju od 1960. do 2016. godine (mlrd. američkih dolara)

Izvor: OECD, *Data – Ireland*, [website], 2017b., <https://data.oecd.org/ireland.htm>, (pristupljeno 23. kolovoza 2017.).

⁵⁷E. Selimović, op. cit., str. 7.

⁵⁸Brigljević, K. et al., *Mali leksikon europskih integracija*, Zagreb, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, 2005., <http://europski-fondovi.eu/content/mali-leksikon-europskih-integracija>, (pristupljeno 2. rujna 2017.).

Na grafikonu je vidljivo kako nakon ulaska Irske u sastav Europske unije njezin BDP postupno raste tijekom godina. Tijekom 2008. je zabilježen pad što je posljedica globalne krize, ali ubrzo nakon toga BDP opet počinje rasti.

Odluka o pristupanju Europskoj uniji, odnosno tadašnjoj Europskoj ekonomskoj zajednici, donijela je gospodarstvu Irske brojne pozitivne pomake zahvaljujući spremnosti Irske da na najbolji mogući način iskoristi raspoloživu tehničku i financijsku pomoć koja joj je, kao jednoj od najslabije razvijenih zemalja članica, stavljena na raspolaganje.⁵⁹ Iako se irska razvojna politika, koja se temelji na liberalizaciji i otvaranju tržišta s ciljem privlačenja inozemnih izravnih ulaganja, počela razvijati tijekom šezdesetih godina, najveći doprinos istoj je svakako imao ulazak u Europsku uniju, kao i brojni fondovi, koji su joj od tada stavljani na raspolaganje. Tadašnji BDP Irske iznosio je svega 58% prosjeka Europske ekonomske zajednice.⁶⁰ Pristupom Irske Europskom monetarnom sustavu prekinuta je dugogodišnja povezanost irske funte i one britanske. Zajednička valuta donijela je Irskoj rješenje za rješavanje problema kamatnih stopa i inflacije te se Irska napokon mogla intenzivnije i snažnije povezati s tržištem Europske unije što joj je otvorilo nove mogućnosti.⁶¹ Jedan od važnijih čimbenika uspjeha gospodarstva Irske je svakako irski model socijalnog partnerstva, odnosno o postizanju i zadržavanju konsenzusa koji se odnosi na gospodarske i socijalne ciljeve radnika, poslodavaca, neovisnih stručnjaka, predstavnika društvene zajednice i vlade s ciljem analiziranja i izvještavanja irskog parlamenta o bitnim pitanjima vezanim za razvoj gospodarstva, kao i o socijalnim pitanjima. U kretanjima irskog gospodarstva svakako su pridonijela i demografska kretanja. Naime, posljedično na demografsku ekspanziju tijekom sedamdesetih godina, u godinama koje su slijedile pojavio se prilično velik broj mladih, radno sposobnih ljudi.⁶²

Na sljedećim grafikonima prikazano je na koji način se kretala stopa rasta BDP-a Irske od 1971. do 2016. godine.

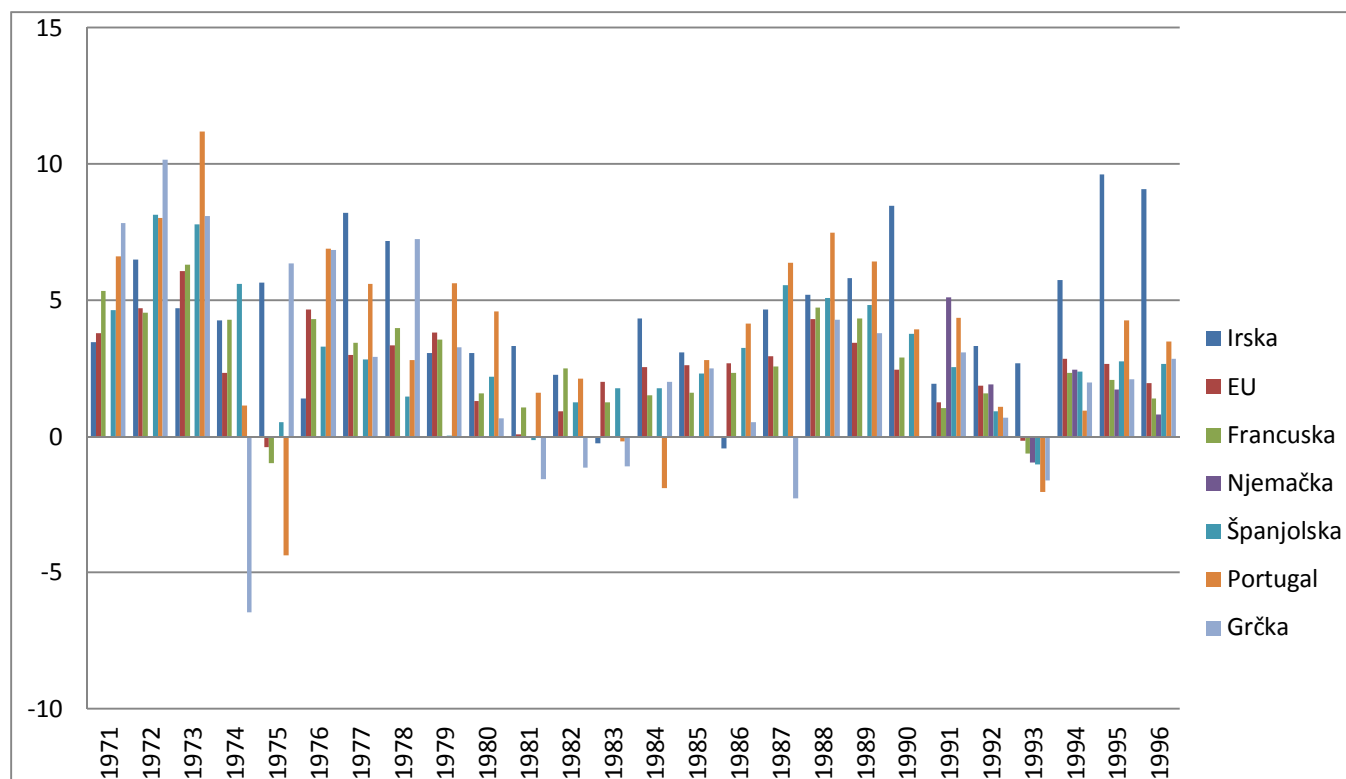
⁵⁹N. Rančić, L. Rebac i O. Pilipović, op.cit., str. 31.

⁶⁰W. Crotty i D. E. Schmitt (ur.), *Ireland and the Politics of Change*, Oxon, New York, Routledge, 2014., str. 4.

⁶¹N. Rančić, L. Rebac i O. Pilipović, op.cit., str. 32.

⁶²Loc. cit.

Grafikon 4: Stopa rasta BDP-a od 1971. do 1996. godine u Irskoj, Europskoj uniji i odabranim zemljama članicama

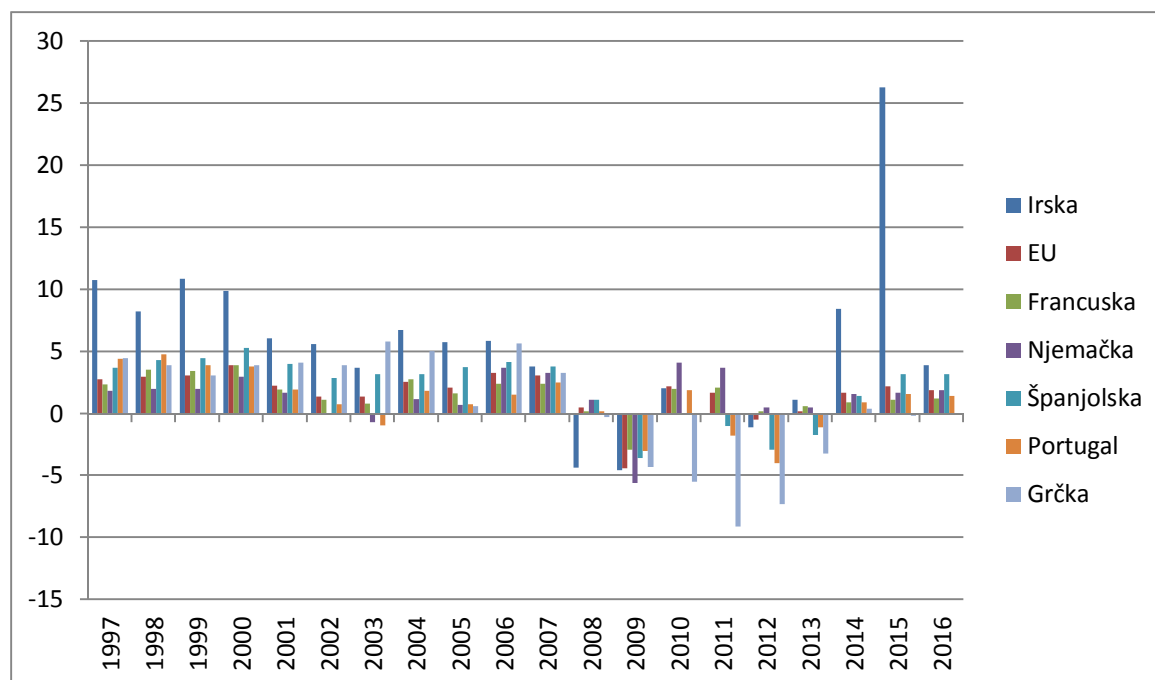

Izvor: izradila studentica prema podacima iz: UNCTAD, *Gross domestic product: Total and per capita, growth rates, annual, 1970-2016*, [website], 2017b., <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>, (pristupljeno 10. rujna 2017.)

Iz grafikona je vidljivo kako Irska ima pozitivan trend rasta BDP-a od njenog ulaska u sastav Europske unije (1973.) pa sve do 1996. godine. U prikazanom razdoblju, negativan trend je Irska doživjela jedino 1983. i 1986. godine kada je pad BDP-a iznosio oko 0,3%, dok je najveći rast imala 1996. i 1997. godine i tih godina stopa rasta BDP-a iznosi 9%. Stopa rasta BDP-a po stanovniku nakon ulaska u Europsku uniju bila je niža, iznosila je oko 1%, a najvišu stopu rasta u razdoblju 1971. do 1996. imala je 1995. godine i ona je iznosila 8,89% slično kao i za rast BDP-a.⁶³

⁶³ UNCTAD, *Gross domestic product: Total and per capita, growth rates, annual, 1970-2016*, [website], 2017b., <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

Grafikon 5: Stopa rasta BDP-a od 1997. do 2016. godine u Irskoj, Europskoj uniji i odabranim zemljama članicama

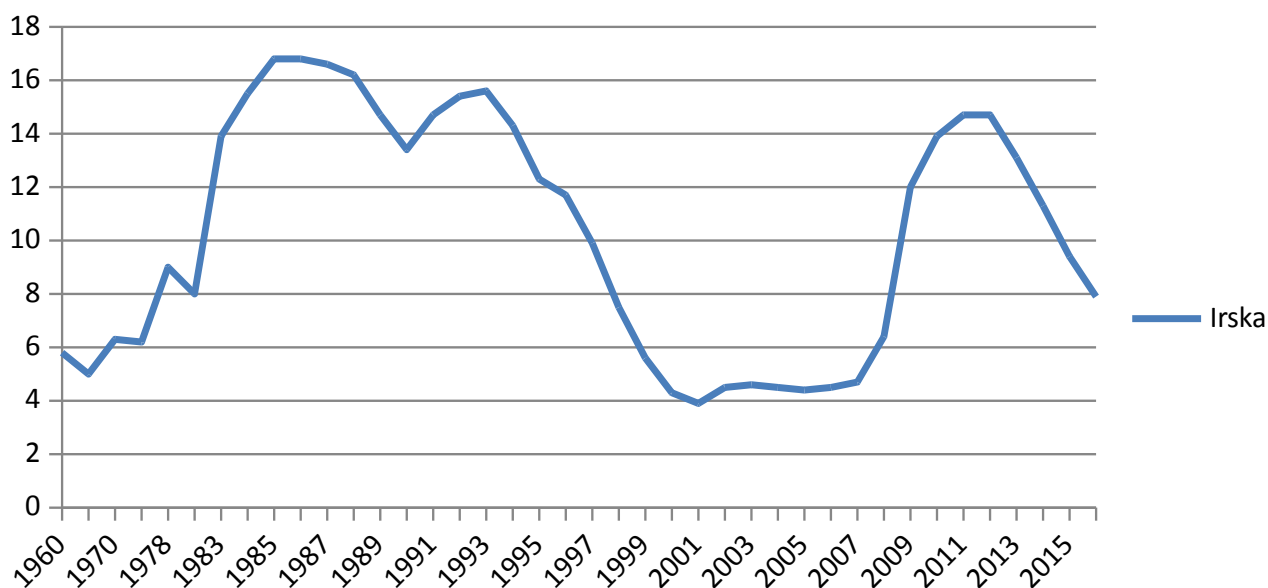
Izvor: izradila studentica prema podacima iz: UNCTAD, *Gross domestic product: Total and per capita, growth rates, annual, 1970-2016*, [website], 2017b., <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>, (pristupljeno 10. rujna 2017.)

Iz grafikona je vidljivo kako stopa rasta BDP-a Irske nastavlja trend rasta i nakon 1997. godine. Negativan trend zabilježen je 2008. i 2009. godine, što je posljedica globalne financijske krize. Najveću stopu rasta BDP-a Irska je imala 2015. godine, koja je iznosila 26,28%, što je znatno više od ostalih država članica i integracije u komparaciji. U razdoblju 1997. do 2016. Irska bilježi negativnu stopu rasta BDP-a po stanovniku i to 2008. godine kada iznosi -6,33%, a najveća stopa rasta BDP-a po stanovniku je također 2015. godine i iznosi 25,92%.⁶⁴

Osim porasta BDP-a, ulazak Irske u Europsku uniju utjecao je pozitivno i na smanjenje nezaposlenosti što je vidljivo na sljedećem grafikonu.

⁶⁴ Loc. cit.

Grafikon 6: Kretanje stope nezaposlenosti u Irskoj od 1960. do 2016. godine (u %)

Izvor: izradila studentica prema podacima iz: EUROSTAT, *Unemployment by sex and age - annual average*, [website], 2017f.,

<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (pristupljeno 10. rujna 2017.);

European Commission – Directorate-General for Economic and Financial Affairs, *European Economy, Commission's recommendation concerning the third stage of economic and monetary union, Convergence report 1998, Growth and employment in the stability-oriented framework of EMU*, Luxembourg, Office for official publications of the European Communities, 1998., str. 222,

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/pages/publication8013_en.pdf, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

Iz grafikona je vidljivo kako je i u slučaju nezaposlenosti, ulazak Irske u sastav Europske unije donio istoj pozitivne rezultate. U razdoblju između 1960. i 2016. najviša stopa nezaposlenosti iznosila je 16,8% i to 1985. i 1986. godine. Najniža stopa nezaposlenosti bila u razdoblju između 2001. kada je iznosila 3,9% i 2007. godine, 4,7%. Nakon tog razdoblja stopa ponovno raste na 14,7% u 2011. i 2012. godini, dok u 2016. godini pada i iznosi 7,9%.⁶⁵

⁶⁵European Commission – Directorate-General for Economic and Financial Affairs, *European Economy, Commission's recommendation concerning the third stage of economic and monetary union, Convergence report 1998, Growth and employment in the stability-oriented framework of EMU*, Luxembourg, Office for official publications of the European Communities, 1998., str. 388., dostupno

Znatno poboljšanje irskog gospodarstva ulaskom u Europsku uniju vidljivo je također u industrijskom sektoru, odnosno u uvjetima izvoza za brojna poduzeća iz Irske, ali i u poljoprivrednom sektoru.⁶⁶ Naime, poljoprivredni sektor Irske je od direktnih subvencija iz fondova Europske unije prilično profitirao, a zahvaljujući zajedničkoj europskoj poljoprivrednoj politici sektor je zaštićen od inozemne konkurencije. Irska je maksimalno iskoristila i brojne financijske resurse iz strukturnih i Kohezijskog fonda za poticanje poduzetništva, izgradnju infrastrukture, razvoj ljudskog kapitala te sustizanje životnog standarda u razvijenom dijelu Unije, kao što će biti prikazano u idućem poglavlju.

Iz svega navedenog se zaključuje kako je Irska tijekom osamdesetih godina provela reforme, koje su u kombinaciji s resursima iz europskih fondova temelj za više stope gospodarskog rasta, ali i za niže stope nezaposlenosti. Nadalje je razvoju gospodarstva Irske uvelike doprinijela otvorenost irskog gospodarstva prema stvaranju povoljnih uvjeta kako bi se ostvarili ciljevi ekonomske politike financirani sredstvima iz europskih fondova.

3.3. POSLJEDICE SVJETSKE KRIZE U IRSKOJ

Tijekom 2008. godine u Sjedinjenim Američkim Državama dolazi do propasti velikih financijskih institucija, a time i do rasta razine nezaposlenosti i pada dohotka što posljedično dovodi do smanjenja osobne potrošnje. Svjetska gospodarska kriza je zahvatila tržište obveznica i dionica i dovela do ukidanja velikog broja inozemnih kredita zbog čega su se mnoge zemlje našle pred bankrotom, a jedna od njih je svakako i Irska. Prve posljedice krize u Irskoj bile su vidljive u padu cijena nekretnina što je dovelo do manje potražnje za istima, a sukladno tome i do smanjene privatne potrošnje građana.⁶⁷ Kombinacijom svih elemenata došlo je do povećanje razine nezaposlenosti, pada BDP-a i povećanja inozemnog duga. Uoči svjetske krize

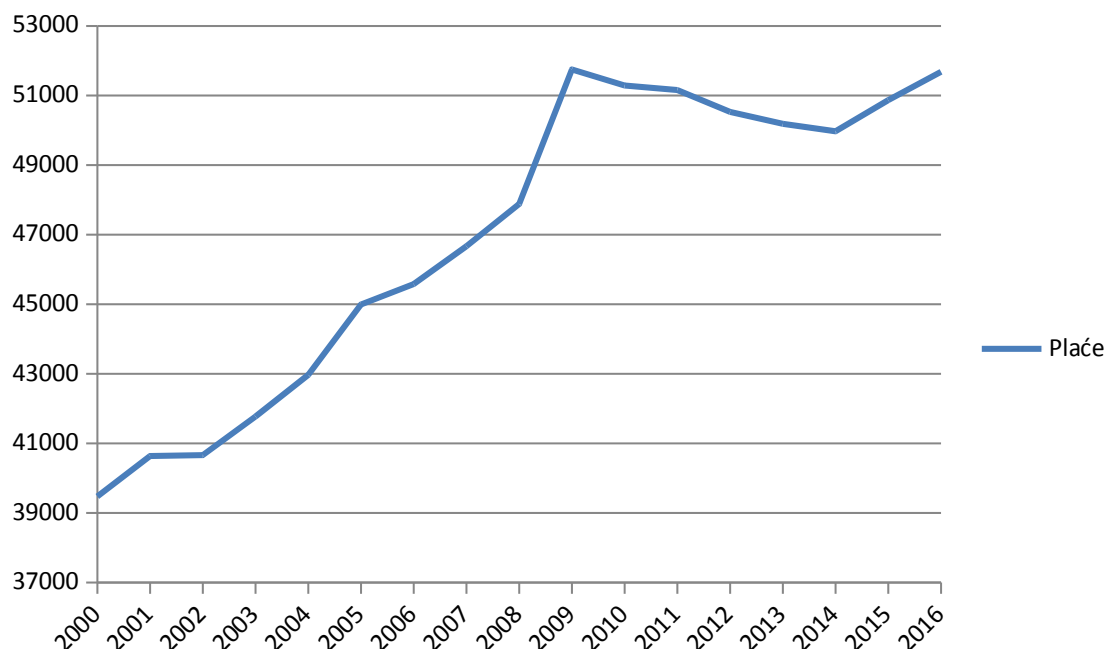
na: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/pages/publication8013_en.pdf, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

⁶⁶Loc. cit.

⁶⁷S. Gerlach, *Ireland – from crisis to recovery*, Berlin Finance Lecture, Berlin, a joint initiative of Deutsche Bank Research and the Departments of Mathematics and Economics of Humboldt University, 2013., <http://www.bis.org/review/r130115a.pdf>, (pristupljeno 9. rujna 2017.).

prosječna plaća doseže vrhunac od 51 749 američkih dolara (na godišnjoj razini) što je vidljivo na grafikonu 7.

Grafikon 7: Godišnja prosječna plaća u Irskoj od 2000. do 2016. godine (američki dolari)

Izvor: Izradila studentica prema podacima iz: OECD, *Average wages*, [website], 2017a., <https://data.oecd.org/earnwage/average-wages.htm>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

Iz grafikona je vidljivo kako (godišnja) prosječna plaća u Irskoj raste sve do pojave globalne financijske krize 2008. godine. Nakon te godine plaća se smanjuje u razdoblju od 2009. do 2014. godine s 51 749 na 49 971 američkih dolara te do 2015. raste i iznosi 50 866 američkih dolara.

Sama kriza dogodila se zbog problema koji nastaju na američkom tržištu nekretnina između 2002. i 2007. godine. Iako su Sjedinjene Američke Države u tom razdoblju ostvarile nagli i ubrzani rast, plaće radnika i dalje stagniraju. Kao posljedica toga dolazi do raslojavanja društva na one jako bogate i na one jako siromašne.⁶⁸ Radi loše supervizije i vodstva u bankama diljem svijeta, države su neodgovorno vodile

⁶⁸United States Census Bureau, *Statistical Abstract of the United States: 2012*, Washington D.C., United States Census Bureau, 2011., str. 463.

svoje javne financije što je dovelo do povećanja javnog duga, a samim time i do financijske krize. Irske banke su u tom razdoblju svojim građanima odobravale velike kredite bez prethodne procjene rizika što je dovelo do povećanja potražnje za nekretninama. No zbog rasta kamatnih stopa građani više nisu bili u stanju otplaćivati svoje dugove, tržišna cijena nekretnina pada i nastaje kriza.

Kako bi zaustavila krizu i njezine posljedice, Irska je uvela stroži financijski nadzor i regulaciju svojih banaka. Mjere štednje koje je uvela odnosile su se na smanjenje plaća javnih službenika, naknade za mlade nezaposlene, rezanje kapitalnih investicija i povećanje poreznog opterećenja pa je tako Irska povećala razinu svog poreza na dodanu vrijednost s 21 na 23%. Uvela je i porez na vodu i nekretnine od oko 800 eura godišnje, smanjena su davanja za obrazovanje i zdravstvo, a povećane upisnine na sveučilišta.⁶⁹

Kako mjere štednje nisu bile dovoljne, Irska je potražila pomoć Europske unije i Međunarodnog monetarnog fonda. Sredstva iz regionalnih fondova Europske unije, u iznosu od sedamnaest milijuna eura pomogli su gospodarskom i društvenom razvoju Irske.⁷⁰ Investiralo se u razvoj ljudskog kapitala i modernizaciju infrastrukture te su otvorena su nova radna mjesta. Osim toga, otvorenost irskog gospodarstva privukla je inozemna izravna ulaganja, koja su Irskoj dovela nove tehnologije, znanja i vještine. Zahvaljujući mjerama vlade i iskorištavanjem sredstava iz regionalnih fondova Unije Irska je također uspjela izaći iz svjetske gospodarske krize iako su posljedice snažno vidljive na regionalnoj razini.

⁶⁹S. Stapić, „Ovako su se Irce izvukli iz krize: niskim porezima privukli investitore, pojačali izvoz i srezali broj općina“, 11. veljače 2016., <http://slobodnadalmacija.hr/novosti/hrvatska/clanak/id/301853/CategoryID/10/cpg/2>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

⁷⁰OECD, *Economic Surveys: Ireland 2015*, Paris, OECD Publishing, 2015., <http://www.oecd.org/eco/surveys/economic-survey-ireland.htm>, (pristupljeno 15. kolovoza 2017.).

4. REGIONALNA POLITIKA IRSKE

Četvrto poglavlje dat će uvid u regionalnu politiku Irske. Prema navedenom, u ovom poglavlju autor će na primjeru Irske analizirati iskoristivost sredstava, koja se u okviru regionalne politike Europske unije dodjeljuju zemljama članicama. Za provedbu i monitoring provedbe regionalne politike Europske unije koristi se klasifikacija regija prema Nomenklaturi prostornih jedinica za statistiku, što je detaljnije prikazano u nastavku.

4.1. NUTS REGIJE IRSKE

Klasifikacija teritorijalnih statističkih jedinica poznata kao NUTS⁷¹ (također ranije spomenuta u radu), služi za prikupljanje, razvoj i usklađivanje podataka potrebnih za kvalitetnu regionalnu statistiku Europske unije, izradu društveno-ekonomskih regionalnih analiza te provedbu regionalne politike Europske unije.⁷² Temelji se na postojećoj administrativnoj podjeli gdje god je to moguće, sukladno čemu ima načela i karakteristike.⁷³

Uvjeti za formiranje prve tri NUTS razine odnose se na broj stanovnika na pojedinom području. Tako postoje NUTS 1 područja koja se odnose na jedinice u kojima živi od 3 000 000 do 7 000 000 stanovnika, NUTS 2 jedinice u kojima živi od 800 000 do 3 000 000 i NUTS 3 jedinice u kojima živi od 150 000 do 800 000 stanovnika. Iz praktičnih razloga NUTS klasifikacija općenito odražava teritorijalnu administrativnu podjelu država članica sukladno čemu doprinosi boljoj provedbi politike i većoj dostupnosti podataka. Najveći dio sredstava strukturnih fondova Europske unije dodjeljuje se na NUTS 2 razini pa se formiranjem može direktno utjecati na financijsku korist od fondova Europske Unije.⁷⁴

⁷¹EUROSTAT, *NUTS – Nomenclature of Territorial Units for Statistics*, [website], 2017d., <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/overview>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

⁷²Europski parlament, 2017b., op. cit.

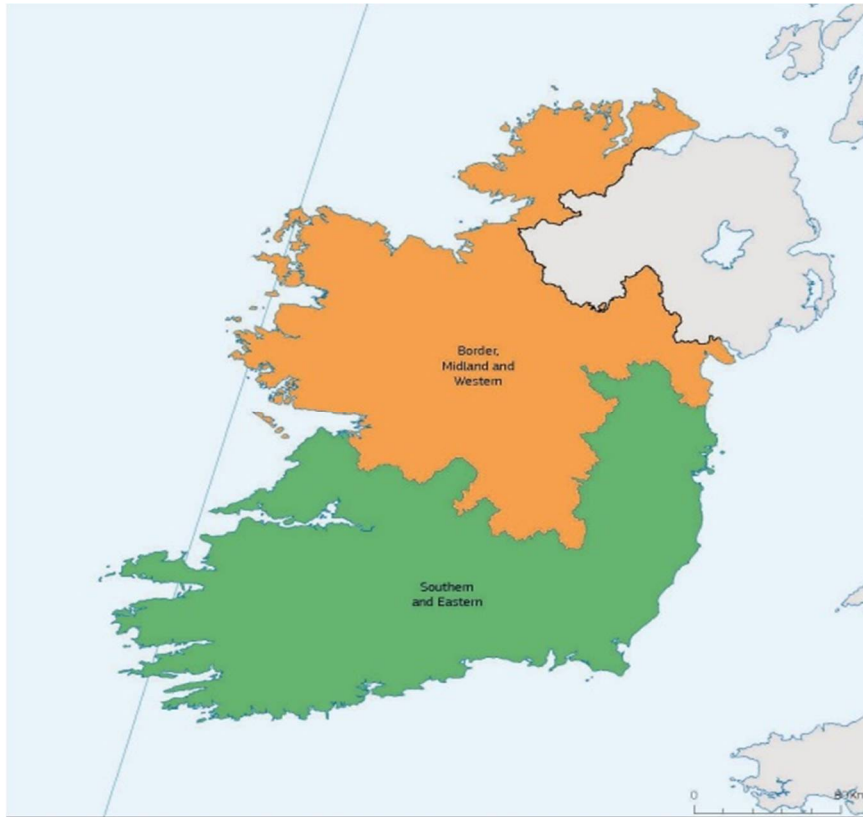
⁷³EUROSTAT, *NUTS – Principles and Characteristics*, [website], 2017e., <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/principles-and-characteristics>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

⁷⁴Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, 2010, *Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011.-2013.*

https://razvoj.gov.hr/UserDocImages/arhiva/STRATEGIJA_REGIONALNOG_RAZVOJA.pdf
(pristupljeno: 10. rujna 2017)

Regionalna podjela Irske prema NUTS klasifikaciji prikazana je na slici 2.

Slika 2. Irska i NUTS 2 regije

Izvor: prema: Aplica, Iseri Europa and Cambridge Economic Associates, *WP1: Synthesis report. Ex post evaluation of Cohesion Policy programmes 2007-2013, focusing on the European Regional Development Fund (ERDF) and the Cohesion Fund (CF). Task 3 Country Report Ireland*, Brussels, European Commission, 2016., str. 7., http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2013/wp1_ie_report_en.pdf, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

Kada je o Irskoj riječ, NUTS 2 obuhvaća dvije regije - *Border, Midland and Western Region* (IE01) i *Southern and Eastern Region* (IE02).

Postoji izražena regionalna podjela između *Southern and Eastern* regije i *Border, Midland and Western* regije. Prva regija uključuje Dublin, koji je centar za financijske i poslovne usluge te mjesto gdje se nalaze mnoge multinacionalne tvrtke, dok je druga regija pretežno ruralna. Godine 2006. neposredno prije početka programskog

razdoblja 2007.-2013., *Border, Midland and Western* regija imala je BDP po glavi stanovnika (PPS) 64% od BDP-a po stanovniku *Southern and Eastern* regije. Smanjivanje razlika između regija bilo je vidljivo u razdoblju kada je regija *Border, Midland and Western* imala status regije pogodne za financiranje unutar cilja 1 (cilja koji je bio najizdašniji u strukturi financiranja). Tijekom razdoblja 2007.-2013., obje regije su jednako teško pogođene s financijskom krizom, *Southern and Eastern* regija dijelom zbog smanjenja troškova u javnoj upravi. Međutim, *Southern and Eastern* regija oporavila se ipak nešto brže od financijske krize nego *Border, Midland and Western* regija. U 2015., BDP po glavi stanovnika u *Border, Midland and Western* regiji bio je niži u odnosu na *Southern and Eastern* regiju nego što je bio prije 9 godina (59% umjesto 64% BDP-a po stanovniku *Southern and Eastern* regije prije 9 godina). Stopa zaposlenosti pada tijekom razdoblja 2007.-2013. u *Border, Midland and Western* regiji, stoga se povećala nezaposlenost (u 2015., nezaposlenost je iznosila 10,6% radne snage, u usporedbi s 9% u *Southern and Eastern* regiji).⁷⁵

4.2. PROVEDBA REGIONALNE POLITIKE IRSKE

U nastavku će biti prikazano na koji način je tekla provedba regionalne politike Irske u novijim razdobljima. Autor će analizirati razdoblje 2007.-2013. godine i prikazati raspoloživa sredstva za razdoblje 2014.-2020. godine.

4.2.1. Regionalna politika Irske za razdoblje 2007.-2013.

Poticanje investiranja u ljudski kapital, inovacija, znanja i poduzetništva u regijama, jačanje konkurentnosti, atraktivnosti i povezanosti (ujednačeniji regionalni razvoj) prioriteti su definirani u razdoblju 2007.-2013. Regionalna politika Europske unije imala je značajnu ulogu u poticanju razvoja također u programskim razdobljima prije

⁷⁵Aplica, Ismeri Europa and Cambridge Economic Associates, *WP1: Synthesis report. Ex post evaluation of Cohesion Policy programmes 2007-2013, focusing on the European Regional Development Fund (ERDF) and the Cohesion Fund (CF). Task 3 Country Report Ireland*, Brussels, European Commission, 2016., str. 11., Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2013/wp1_ie_report_en.pdf, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

2007.-2013., dok je iznos dostupnih sredstava u razdoblju 2007.-2013. godine smanjen zbog ostvarenih viših stopa rasta (i povećanja BDP-a po stanovniku).⁷⁶

Irska je u razdoblju između 2007. i 2013. godine od Europske unije dobila 750 milijuna eura na raspolaganje, od toga 375 milijuna eura kroz Europski socijalni fond i 375 milijuna eura kroz Europski fond za regionalni razvoj. Sredstva iz Europskog socijalnog fonda bila su namijenjena za ulaganje u obrazovanje, razvoj ljudskog kapitala, potpore u zapošljavanju, dok su sredstva iz Europskog fonda za regionalni razvoj bila namijenjena za poticanje inovacija, ulaganje u istraživanje i razvoj, razvoj infrastrukture i zaštitu okoliša.⁷⁷

Tablica 1. Vrijednosti temeljnih pokazatelja za programe sufinancirane od strane Europskog fonda za regionalni razvoj u Irskoj za razdoblje 2007.-2013., kraj 2014.

Indikator	2014
Broj stvorenih radnih mjesta s punim radnim vremenom	6 833
Broj stvorenih istraživačkih radnih mjesta	1 002
Broj projekata pomoći izravnih ulaganja malim i srednjim poduzećima	8 315
Broj podržanih start-up poduzeća	76
Broj radnih mjesta stvorenih u malim i srednjim poduzećima (bruto, puno radno vrijeme)	6 065
Povećanje u broju stanovnika pokrivenih širokopojasnom mrežom	153 378
km obnovljenih cesta	33

Izvor: prema: Aplica, Ismeri Europa and Cambridge Economic Associates, *WP1: Synthesis report. Ex post evaluation of Cohesion Policy programmes 2007-2013, focusing on the European Regional Development Fund (ERDF) and the Cohesion Fund (CF). Task 3 Country Report Ireland*, Brussels, European Commission, 2016., str. 17., Dostupno na:

⁷⁶ Loc. cit.

⁷⁷ Europska komisija, *European Cohesion Policy in Ireland*, [website], 2009., http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/ie_en.pdf, (pristupljeno 4. rujna 2017.).

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2013/wp1_ie_report_en.pdf, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

U tablici 1 prikazani su odabrani ostvareni učinci regionalne politike u Irskoj u razdoblju između 2007. i 2014. godine. U navedenom razdoblju je oko 195 milijuna eura, što je nešto više od polovice ukupnog iznosa koji je Irska imala na raspolaganju u sklopu Europskog fonda za regionalni razvoj, uloženo u poticanje inovacija i razvoj poduzeća.⁷⁸

Za transport je bilo namijenjeno 84 milijuna eura, odnosno 22% raspoloživih sredstava. Većina sredstava (oko 75%) dodijeljeno je za izgradnju cesta regije *Border, Midland and Western*, dok je relativno mali iznos dodijeljen za poboljšanje željeznice i drugih oblika prijevoza. Sveukupno, obnovljeno je 33 kilometara postojećih cesta.⁷⁹ Neki od projekata koji su ostvareni zahvaljujući regionalnoj politici Europske unije su: završetak pet glavnih cestovnih pravaca, uključujući i cestu između Dublina i Galwaya, kao i između Kilkullena i Waterforda; cestu tunela Luke u Dublinu; završetak obilaznice M50 Dublin; završetak LUAS svjetla željeznice u Dublinu; završetak prve faze nadogradnje DART-a (željeznička pruga oko obale) u Dublinu, a osigurano je i dodatnih 100 autobusa u Dublinu.⁸⁰

Oko 20,5 milijuna eura dodijeljeno je za okoliš tijekom razdoblja 2007.-2013. Najviše je uloženo u vodoopskrbu i pročišćavanje otpadnih voda, posebno za poboljšanje kvalitete pitke vode, proširenje mreže cjevovoda za vodoopskrbu i nadogradnju sustava za pročišćavanje otpadnih voda kako bi se zadovoljili normativi Europske unije na ovim područjima.⁸¹ Kao primjer dobre prakse može se izdvojiti i sljedeći projekt. Sredinom devedesetih godina prošlog stoljeća tvrtka Coillte, državno poduzeće za upravljanje šumama i zemljištem, koja posjeduje park, pokrenula je veliki projekt obnove u suradnji s Županijskim vijećem Roscommon kako bi se stvorilo novo odmaralište i izletišta za stanovnike. Obnovljena Lough Key šuma i park otvoreni su za javnost u travnju 2007. godine te je projekt također osigurao nova

⁷⁸Aplica, Ismeri Europa and Cambridge Economic Associates, op. cit., str. 15.

⁷⁹Ibidem, str. 16.

⁸⁰Europska komisija, 2009., op. cit.

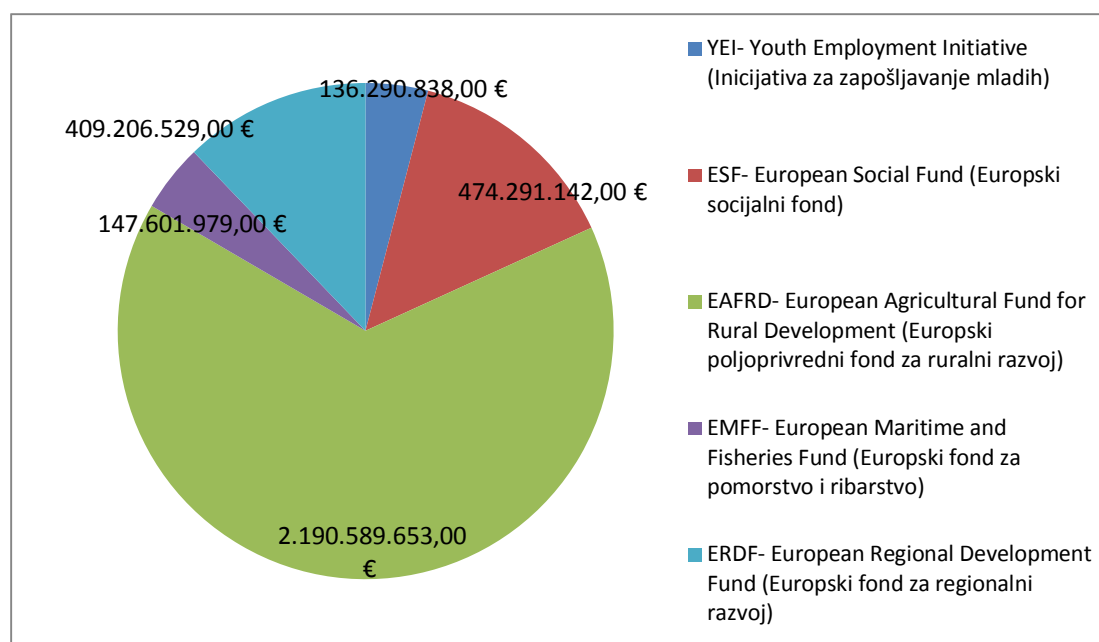
⁸¹Aplica, Ismeri Europa and Cambridge Economic Associates, op. cit., str. 16.

radna mjesta. Ukupni troškovi projekta iznosili su devet milijuna eura, s time da je iz Europske unije osigurano šest milijuna eura.⁸²

Relativno mali iznos sredstava, oko 5,1 milijuna eura ili samo nešto više od 1% ukupnih sredstava izdvojeno je za razvoj kulture i turizma. Od navedenog iznosa, većina sredstava (85%, odnosno 4,4 milijuna eura) bila je usmjerena na investicije u turizmu, a pogotovo na „zaštitu i razvoj prirodne baštine“, dok je 6% od ukupnog iznosa sredstava bilo namijenjeno za urbani razvoj i socijalnu infrastrukturu.⁸³

Irska za razdoblje od 2014.-2020. ima na raspolaganju oko 3,4 milijarde eura iz europskih fondova, kao što je i prikazano na grafikonu 8.

Grafikon 8: Sredstva Europske unije namijenjena Irskoj za razdoblje 2014.-2020. prema pojedinom fondu (u EUR)

Izvor: izradila studentica prema podacima: Europska komisija, *European Structural and Investment Funds – Data – Country Data for: Ireland*, [website], 2017b., <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/IE>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

⁸²Lough Key, *Forest and Activity Park*, [website], 2017., <http://www.loughkey.ie/>, (pristupljeno 1. rujna 2017.).

⁸³Loc.cit

Iz grafikona je vidljivo kako je za navedeno razdoblje najviše sredstava namijenjeno Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj, čak 2 190 589 653 EUR (65,2%), slijede Europski socijalni fond, Europski fond za regionalni razvoj te Europski fond za pomorstvo i ribarstvo, a dodatan iznos planiran je također za Inicijativu za zapošljavanje mladih (136 290 838 EUR).⁸⁴ Od raspoloživih sredstava, najviše je namijenjeno za zaštitu okoliša i promicanje učinkovitosti resursa, čak 891 976 619 EUR, za prilagodbu klimatskim promjenama i prevenciju rizika (755 351 227 EUR) te za društvenu uključenost (350 807 784 EUR), a najmanje za tehničku podršku (19 282 729 EUR).⁸⁵

Učinci provedbe regionalne politike detaljnije se mogu sagledati prema pojedinim tematskim područjima za koje su rezultati ukratko istaknuti. U nastavku se navedeno pobliže objašnjava za odabrana područja.

4.2.2. Utjecaj regionalne politike na razvoj poduzetništva

U prošlom potpoglavlju istaknuto je da su sredstva iz Europskog fonda za regionalni razvoj predstavljala značajnu potporu malim i srednjim poduzećima. Osim vidljivih rezultata koji se ogledaju u broju novih poduzeća ili start-upova, njihovoj podršci za nastavak poslovanja, otvaranju novih radnih mjesta, fond je također omogućio nadoknaditi malim i srednjim poduzećima ograničeni pristup za dobivanje sredstava od banaka nakon krize i u skladu s tim, mnogi su zadržali svoje poslove, čime se spriječio daljnji pad ulaganja.⁸⁶

Važnu ulogu imala je i irska razvojna agencija – IDA Ireland⁸⁷, čiji je zadatak privlačenje inozemnih ulaganja, kao i njihovo usmjeravanje u Irskoj. Svoju strategiju privlačenja inozemnih ulaganja IDA je usmjerila u razvoj telekomunikacija, farmaceutske industrije, prema uslužnim djelatnostima, elektronskoj industriji.⁸⁸ Osim razvojne agencije IDA, razvoju poduzetništva u Irskoj je uvelike pomogla i vladina

⁸⁴Europska komisija, *European Structural and Investment Funds – Data – Country Data for: Ireland*, [website], 2017b., <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/IE>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

⁸⁵Loc. cit.

⁸⁶Aplica, Ismeri Europa and Cambridge Economic Associates, op. cit., str. 16.

⁸⁷Industrial Development Agency, agencija za privlačenje ulaganja.

⁸⁸Irish Regions Office Brussels, *EU structural funds*, [website], 2017., www.iro.ie/EU-structural-funds.html, (pristupljeno 15. kolovoza 2017.).

agencija *Enterprise Ireland*⁸⁹, čija je glavna zadaća poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva u Irskoj putem povećanja izvoza, prodaje te u konačnici i razine zaposlenosti. *Enterprise Ireland* također nastoji povezati visokoobrazovne institucije i industriju, poduzeća, što dovodi do toga da su značajni pokretači ekonomskog rasta Irske visoko obrazovanje i inozemna ulaganja. Sredstva iz fondova, uz podržavajuće okruženje za razvoj poduzetništva pridonijeli su istaknutim rezultatima.

4.2.3. Utjecaj regionalne politike na istraživanje i razvoj

Brojne aktivnosti usmjerene na istraživanje i razvoj u Irskoj podupiru se kroz razne programe te je Irska jedna od prvih zemalja u svijetu koja je osnovala specijalizirane institucije, kojima je cilj poticanje istraživanja i razvoja, kao i promicanje inozemnih izravnih ulaganja u zemlju. Primjer toga su već spomenute razvojna agencija IDA koja pronalazi sredstva i partnere za pojedine projekte u Irskoj te vladina agencija *Enterprise Ireland*.⁹⁰ Irska je liberalizacijom trgovine, niskim cijenama zemljišta, školovanom radnom snagom, kao i poreznim olakšicama privukla veliki broj inozemnih izravnih ulaganja putem kojih su inozemne multinacionalne kompanije ulagale u Irsku. Ulaganjem u istraživanje i razvoj Irska je također željela povećati broj magistra, kao i doktora znanosti.⁹¹

Irska se usmjerila na razvoj takozvane pametne ekonomije za koju je potrebna kvalificirana radna snaga temeljena na kontinuiranom i cjeloživotnom učenju. Uspjeh pametne ekonomije uvelike ovisi o investiranju vlade Irske u istraživanje i razvoj, poticanju suradnje sveučilišta i industrije te privlačenju inozemnih izravnih ulaganja. Ulaganje u sva tri segmenta rezultirat će još većim gospodarskim rastom Irske.

⁸⁹Enterprise Ireland, [website], 2017, <https://www.enterprise-ireland.com/en/Start-a-Business-in-Ireland/Information-Store-for-Start-ups/Regional-Enterprise-Development-Fund.html> (pristupljeno 15. kolovoza 2017.).

⁹⁰IDA Ireland, *Enterprise Ireland and IDA Joint Trade Mission in Ireland opens doors for Irish SMEs with Irish based multinationals*, [website], 2015., <https://www.idaireland.com/newsroom/enterprise-ireland-and-id>, (pristupljeno 5. rujna 2017.).

⁹¹Advisory Council for Science, Technology and Innovation i Forfás, *The Role of PhDs in the Smart Economy*, Dublin, Advisory Council for Science, Technology and Innovation i Forfás, 2010., Dostupno na: http://www.sciencecouncil.ie/media/asc091215_role_of_phds.pdf, (pristupljeno 5. rujna 2017.).

Irska je zabilježila uspjeh u inovacijama iznad prosjeka Europske unije, dok je financiranje istraživanja i razvoja te inovacija u programskom razdoblju 2007.-2013. i dalje predstavljalo prioritet, oko 40 milijuna eura je dodano prvotno planiranom iznosu, povećavajući taj iznos za oko 35%.⁹²

4.2.4. Utjecaj regionalne politike na obrazovanje i tržište rada

Privlačenjem inozemnih izravnih ulaganja u Irsku otvorena su također nova radna mjesta⁹³. Brojne multinacionalne kompanije su otvorile svoje pogone/poslovnice i na taj način omogućile da njihove tvrtke posluju i djeluju u Irskoj. Navedene multinacionalne kompanije su također tražile visokoobrazovan mladi stručni kadar čime je omogućeno da brojni mladi ostanu u svojoj zemlji gdje im je omogućeno da rade i pristojno žive. Devedesetih godina prošlog stoljeća u Irsku je došlo preko tisuću stranih kompanija, koje su otvorile brojna nova radna mjesta. Multinacionalne kompanije sudjeluju s preko 50% u ukupnom izvozu Irske. Osim navedenog, Irska od multinacionalnih kompanija ostvaruje veliki prihod, kao i prinos od uplate poreza.⁹⁴ Upravo se radi povećanja razine inozemnih izravnih ulaganja u Irsku počelo doseljavati sve više i više kvalificiranih i visokoobrazovanih osoba što je rezultiralo time da se povećala razina zaposlenosti, ali i razina kvalitete života.

Irska je prepoznala važnost ulaganja u tržište rada i obrazovanje kako bi se na taj način pozitivno utjecalo na razvoj gospodarstva. Prema podacima OECD-a⁹⁵ u Irskoj se ponuda radne snage godišnje povećavala za 2,7%. Irska vlada je, kako bi dobila što veći broj obrazovanih osoba i kvalitetniji obrazovni sustav ulagala u brojne programe stručnog obrazovanja. Neki primjeri tih programa su opismenjavanje odraslih, poticanje na obrazovanje, obrazovanje u zajednici i drugi. Navedenim programima željela se svima dati prilika za usavršavanjem te da nađu posao.⁹⁶

⁹²Aplica, Ismeri Europa and Cambridge Economic Associates, op. cit., str. 16.

⁹³Lowther, J 2003, 'Fleksibilnost radne snage i uloga hrvatskih socijalnih partnera u njezinu povećanju', *Financijska teorija i praksa*, vol. 27, no. 4, str. 468.

⁹⁴N. Rančić, L. Rebac i O. Pilipović, op.cit., str. 29.

⁹⁵OECD Regulatory reformi n Ireland, 2001, str. 23.

⁹⁶Aontas, *Adult basic education and the adult literacy service*, [website], 2017., <http://www.aontas.com/whatnext/4/adult-basic-education-and-the-adult-literacy-service/>, (pristupljeno 15. kolovoza 2017.).

Potrebno je također napomenuti kako osim spomenutih edukacija i programa stručnog obrazovanja, Irska nudi razne programe obuke. Primjer su *Back to Education Allowance* i *The Community Employment*. *Back to Education Allowance*⁹⁷ je program stručnog obrazovanja koji omogućuje stjecanje dodatnog obrazovanja (u pravilu (uz određene iznimke) socijalno ugroženim osobama koje imaju više od 21 godinu). Trajanje tečaja je od tri do devet mjeseci. *The Community Employment*⁹⁸ s druge strane predstavlja program stručnog obrazovanja, koji pomaže osobama s posebnim potrebama, kao i osobama koje su dugo vremena nezaposlene, da se vrate na posao te su osobe pri završetku tog programa potaknute na traženje novog posla s punim ili skraćenim radnim vremenom.

Europski socijalni fond financira u Irskoj također projekte koji podupiru i stvaraju bolje prilike za zapošljavanje, omogućuju kvalitetnije poslove, namijenjene zaposlenima, mlađim stanovnicima kao i onima koji traže posao. U tom smislu usvojene su strategije (*Action Plan for Jobs i Pathways for Work*) usmjerene prema kreiranju novih radnih mjesta i prema dugotrajno nezaposlenim te mladim nezaposlenim osobama. 194 milijuna eura alocirano je za smanjenje siromaštva, socijalne isključenosti i diskriminacije, implementirana je Garancija za mlade, inicijative koje su usmjerene prema skupinama stanovnika s određenim poteškoćama, a program Momentum sufinanciran sredstvima Europskog socijalnog fonda otvara mogućnosti za obrazovanje i osposobljavanje kako bi pomogao onima koji su u potrazi za poslom.⁹⁹

Brojni programi i edukacije koje Irska nudi, potpomognuti investicijama iz fondova, rezultirali su time da Irska ima prosječno mlado stanovništvo u Europskoj uniji, značajan udio visokoobrazovanog stanovništva, a kao takva predstavlja jednu od

⁹⁷Department of Social and Family Affairs, *Report of the Working Group on the Review of the Back to Education Allowance (BTEA) Scheme*, Dublin, Government of Ireland, 2005., Dostupno na: <https://www.welfare.ie/en/downloads/Expenditure-Review-of-Back-to-Education-Allowance-Scheme.pdf>, (pristupljeno 16. kolovoza 2017.).

⁹⁸Citizens Information, *Community Employment Scheme*, [website], 2017., http://www.citizensinformation.ie/en/employment/unemployment_and_redundancy/employment_support_schemes/community_employment_scheme.html, (pristupljeno 16. kolovoza 2017.).

⁹⁹European Commission - Employment, Social Affairs & Inclusion - European Social Fund, *The ESF in Ireland*, [website], 2017., <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=385&langId=en>, (pristupljeno 2. rujna 2017.).

najuspješnijih država u Uniji. Ulaganjem u obrazovanje i tržište rada, Irska je stekla veliku prednost u odnosu na ostale zemlje članice.

4.2.5. Utjecaj regionalne politike na razvoj infrastrukture

Unaprjeđenju infrastrukture u Irskoj uvelike je potpomogao njezin ulazak u Europsku uniju i brojna sredstva koje je Irska povukla iz fondova Unije, kao što je ranije u radu prikazano. Tako su sredstvima iz fondova Europske unije riješena brojna pitanja vezana za telekomunikacijsku mrežu čime su širokopojasne usluge porasle. U stvaranju preduvjeta za razvoj gospodarstva ključnu ulogu je odigralo ulaganje u infrastrukturu, a naročito u kanalizaciju i opskrbu vodom. Irska je također povučena sredstva od Europske unije uložila u razvoj luka i željeznice, investiranjem u infrastrukturu povećan je ekonomski rast, a samim time i razina zaposlenosti. Irska vlada je, osim ostvarenog, izdala i plan budućeg ulaganja u infrastrukturu, koji sadrži ulaganje u razvoj luka, kulturnu i sportsku infrastrukturu, telekomunikacijske mreže, infrastrukture za energiju, transport i otpad.¹⁰⁰

Na temelju navedenog zaključuje se da je Irska od slabo razvijene zemlje prije ulaska u Europsku uniju s visokom stopom nezaposlenosti i niskog gospodarskog rasta, tijekom devedesetih godina doživjela pravi procvat. Ulaskom u Europsku uniju Irskoj su stavljeni na raspolaganje brojni razvojni fondovi unutar regionalne politike Unije, koji su pomogli njenom gospodarskom razvoju i rastu. Irska je učinkovito iskoristila sredstva koja su joj bila na raspolaganju u periodu 2007. – 2013. godine. Bez obzira na globalnu financijsku krizu i značajne negativne učinke na nacionalnoj i regionalnoj razini Irske, reformama uz apsorpciju fondova Europske unije ostvarila je napredak te se očekuje da će taj trend nastaviti i u sljedećem programskom razdoblju.

U konačnici, može se zaključiti da se Irska pokazala veoma uspješnom u provođenju regionalne politike Europske unije te ista igra veoma važnu ulogu u razvoju njenog gospodarstva. Prioriteti financiranja utvrđeni programima Irske za strukturne fondove uzimaju u obzir Strategiju za pametan, održiv i uključiv rast Europa 2020, kao i

¹⁰⁰Europska komisija, *The EU – Supporting your local community*, [website], 2017., dostupno na: <https://ec.europa.eu/ireland/sites/ireland/files/dublin19th.pdf>, (pristupljeno 2. rujna 2017.).

Nacionalni program reformi¹⁰¹ koji uključuju povećanje broja radnih mjesta i gospodarski rast, smanjenje razine nezaposlenosti i socijalne isključenosti, promicanje ulaganja u istraživanje i razvoj i ICT sektor, konkurentnost poslovnog sektora te u konačnici promicanje ekološki prihvatljivog i resursno učinkovitog gospodarstva.

¹⁰¹Europska Unija, *European Structural and Investment Funds*, [website], 2017., <http://eufunds.gov.ie/> (pristupljeno 2. rujna 2017.).

5. ZAKLJUČAK

Regionalna politika Europske unije značajna je za sve države članice s obzirom da predstavlja dodatnu mogućnost korištenja financijskih sredstava za ostvarenje razvojnih projekata. Tijekom godina doživjela je brojne promjene i unaprjeđenja kako bi se na odgovarajući i uspješan način borila s raznim izazovima. Regionalna politika je zaslužna za brojne pozitivne rezultate slabije razvijenih, ali i razvijenih regija Unije. Neki od tih rezultata su povećanje zaposlenosti, povećanje BDP-a, ulaganje u infrastrukturu, ulaganje u istraživanje i razvoj te brojni drugi. U zemljama članicama Europske unije tijekom godina se razvila svijest o potrebi partnerske suradnje između vlade, lokalnih zajednica i neprofitnog sektora u planiranju i provođenju projekata, a ponajviše u onim dijelovima, odnosno državama članicama i regijama gdje su potrebe povezane također sa nižom razinom razvijenosti.

Pozitivan primjer zemlje koja je iskoristila blagodati koje pruža regionalna politika Unije je svakako Irska. Irska se zahvaljujući sredstvima, ali i ostalim uvjetima poticajnog okruženja za investicije, iz ruralne razvila u iznimno uspješnu zemlju sa snažnim urbanim središtima, koja se nalazi u samom vrhu razvijenih zemalja Unije, iako i dalje (očekivano) postoje regionalne razlike.

Irski model gospodarskog razvoja smatra se europskim primjerom uspješnog liberalnog tržišnog gospodarstva. Sve to zajedno ostvaruje se uz suradnju i koordinaciju s institucijama Europske unije. Otvaranje tržišta, ulazak u Europsku uniju, kao i mogućnosti regionalne politike, u prošlosti su odigrali bitnu ulogu u razvoju irskog gospodarstva.

U okviru regionalne politike u Irskoj su pokrenuti brojni programi s ciljem razvoja malog i srednjeg poduzetništva, infrastrukture, jačanja ljudskog kapitala, istraživanja i razvoja te je sve to pozitivno utjecalo na gospodarski razvoj. Učinci su vidljivi primjerice u novootvorenim poduzećima, izgradnji cestovne mreže, otvaranju novih radnih mjesta, što je u radu detaljnije prikazano.

Iako je tijekom 2008. godine Irska bila suočena s problemima, posljedicama pojave globalne financijske krize, ponovno je pokazala da se uspješno implementiranim instrumentima, inicijativom od strane nacionalnog gospodarstva u kombinaciji s regionalnom politikom mogu prebroditi nedaće. Irska može poslužiti kao pozitivan primjer i ostalim zemljama članicama na putu prema gospodarskom razvoju. U novom programskom razdoblju 2014.-2020. pred Irskom su postavljeni novi izazovi s ciljem što učinkovitijeg iskorištavanja sredstava koja su joj trenutno dostupna, daljnjeg oporavka, kao i smanjenja regionalnih razlika.

POPIS LITERATURE

Knjige

1. Crotty, W. i D. E. Schmitt (ur.), *Ireland and the Politics of Change*, Oxon, New York, Routledge, 2014.
2. Đulabić, V., *Regionalizam i regionalna politika*, Zagreb, Društveno veleučilište u Zagrebu, 2007.
3. Maletić, I. et al., *EU projekti- od ideje do realizacije*, Zagreb, TIM4PIN d.o.o. za savjetovanje, 2016.
4. Moody, W. T., *Povijest Irske*, Zagreb, Grapa, 2003.
5. Vela, A., *Menadžment ESI fondova 2014.-2020.*, Zagreb, Školska knjiga, 2015.

Članci u časopisima

1. Kesner-Škreb, M., „Regionalna politika Europske unije“, *Financijska teorija i praksa*, vol. 33, no. 1, 2009., str. 103-105.
2. Lowther, J 2003, 'Fleksibilnost radne snage i uloga hrvatskih socijalnih partnera u njezinu povećanju', *Financijska teorija i praksa*, vol. 27, no. 4, str. 457-479.
3. Maldini, P., „Politički i administrativni aspekti regije: regionalizam, regionalizacija i regionalna politika“, *Zbornik Sveučilišta u Dubrovniku*, no. 1, 2014., str. 125-153.
4. Rančić, N., L. Rebac i O. Pilipović, „Izazovi i pouke irskog modela gospodarskog razvoja“, *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja*, vol. 44, no. 1, 2010., str. 21-50.
5. Trón, Z., „Evaluation Methods of European Regional Policy and Reasons for Different Outcomes“, *The Romanian Economic Journal*, vol. 12, no. 32, 2009., str. 149-185.

Rad u zborniku radova

1. Jovančević, R., „Izazovi kohezijske politike Europske unije 2014-2020“, *Zbornik radova znanstvenog skupa: Razvojna strategija malog nacionalnog gospodarstva u globaliziranom svijetu. Znanstveni skup povodom 90. godine rođenja akademika i profesora Jakova Sirotkovića*. Zagreb, Hrvatska

akademija znanosti i umjetnosti, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2015., str. 179-207.

Internet izvori

1. Advisory Council for Science, Technology and Innovation i Forfás, *The Role of PhDs in the Smart Economy*, Dublin, Advisory Council for Science, Technology and Innovation i Forfás, 2010., Dostupno na: http://www.sciencecouncil.ie/media/asc091215_role_of_phds.pdf, (pristupljeno 5. rujna 2017.).
2. Aontas, *Adult basic education and the adult literacy service*, [website], 2017., <http://www.aontas.com/whatnext/4/adult-basic-education-and-the-adult-literacy-service/>, (pristupljeno 15. kolovoza 2017.).
3. Aplica, Ismeri Europa and Cambridge Economic Associates, *WP1: Synthesis report. Ex post evaluation of Cohesion Policy programmes 2007-2013, focusing on the European Regional Development Fund (ERDF) and the Cohesion Fund (CF). Task 3 Country Report Ireland*, Brussels, European Commission, 2016., Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2013/wp1_ie_report_en.pdf, (pristupljeno 10. rujna 2017.).
4. Brigljević, K. et al., *Mali leksikon europskih integracija*, Zagreb, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, 2005., Dostupno na: <http://europski-fondovi.eu/content/mali-leksikon-europskih-integracija>, (pristupljeno 2. rujna 2017.).
5. Citizens Information, *Community Employment Scheme*, [website], 2017., http://www.citizensinformation.ie/en/employment/unemployment_and_redundancy/employment_support_schemes/community_employment_scheme.html, (pristupljeno 16. kolovoza 2017.).
6. Department of Social and Family Affairs, *Report of the Working Group on the Review of the Back to Education Allowance (BTEA) Scheme*, Dublin, Government of Ireland, 2005., Dostupno na: <https://www.welfare.ie/en/downloads/Expenditure-Review-of-Back-to-Education-Allowance-Scheme.pdf>, (pristupljeno 16. kolovoza 2017.).

7. Enterprise Ireland, [website], 2017, <https://www.enterprise-ireland.com/en/Start-a-Business-in-Ireland/Information-Store-for-Start-ups/Regional-Enterprise-Development-Fund.html>, (pristupljeno 15. kolovoza 2017.).
8. European Commission – Directorate-General for Economic and Financial Affairs, *European Economy, Commission's recommendation concerning the third stage of economic and monetary union, Convergence report 1998, Growth and employment in the stability-oriented framework of EMU*, Luxembourg, Office for official publications of the European Communities, 1998., Dostupno na: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/pages/publication8013_en.pdf, (pristupljeno 10. rujna 2017.).
9. European Commission - Employment, Social Affairs & Inclusion - European Social Fund, *The ESF in Ireland*, [website], 2017., <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=385&langId=en>, (pristupljeno 2. rujna 2017.).
10. Europska komisija, *European Cohesion Policy in Ireland*, [website], 2009., http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/ie_en.pdf, (pristupljeno 4. rujna 2017.).
11. Europska komisija, *Politike Europske unije: Regionalna politika*, Luxembourg, Ured za publikacije Europske unije, 2014a., Dostupno na: https://europa.eu/european-union/file/1421/download_hr?token=PJcPEmX0, (pristupljeno 7. rujna 2017.).
12. Europska komisija, *Uvod u kohezijsku politiku EU-a za razdoblje 2014.–2020.*, Ured za publikacije, 2014b., Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_hr.pdf, (pristupljeno 10. rujna 2017.).
13. Europska komisija, Izvješće Komisije Europskom Parlamentu i Vijeću o ocjeni financija Unije na temelju postignutih rezultata, Bruxelles, COM(2015) 313 final, 2015. Dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0313>, (pristupljeno 3. kolovoza 2017.).
14. Europska komisija, *Cohesion Policy and Ireland*, [website], 2017a., http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/information/cohesion-policy-

- [achievement-and-future-investment/factsheet/ireland_en.pdf](#), (pristupljeno 15. kolovoza 2017.).
15. Europska komisija, *European Structural and Investment Funds – Data – Country Data for: Ireland*, [website], 2017b., <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/IE>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).
 16. Europska komisija – Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku, *Ključna postignuća regionalne politike*, [website], 2017a., http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/key-achievements/#9, (pristupljeno 18. rujna 2017.).
 17. Europska komisija – Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku, *Regionalna politika – načela*, [website], 2017b., http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/principles/, (pristupljeno 12. kolovoza 2017.).
 18. Europska Unija, *Regionalna politika*, [website], 2014., https://europa.eu/european-union/topics/regional-policy_hr, (pristupljeno 10. rujna 2017.).
 19. Europska Unija, *European Structural and Investment Funds*, [website], 2017., <http://eufunds.gov.ie/>, (pristupljeno 2. rujna 2017.).
 20. Europska unija, *Irska*, [website], 2017a., https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/ireland_hr, (pristupljeno 23. kolovoza 2017.).
 21. Europska unija, *Mir u Europi – počeci suradnje*, [website], 2017b., http://europa.eu/about-eu/eu-history/1945-1959/index_hr.htm, (pristupljeno 10. kolovoza 2017.).
 22. Europska unija, *Ugovori EU-a*, [website], 2017c., https://europa.eu/european-union/law/treaties_hr, (pristupljeno 1. kolovoza 2017.).
 23. Europska unija, *Zajednica koja se širi*, [website], 2017d., https://europa.eu/european-union/about-eu/history/1970-1979_hr, (pristupljeno 10. kolovoza 2017.).
 24. Europska unija, *Živjeti u EU-u*, [website], 2017e., https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/living_hr#tab-2-4, (pristupljeno 20. kolovoza 2017.).
 25. Europski fondovi, *Europski fond za regionalni razvoj*, [website], 2017a., <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj>, (pristupljeno 3. kolovoza 2017.).

26. Europski fondovi, *Europski socijalni fond*, [website], 2017b., <http://europski-fondovi.eu/program/europski-socijalni-fond>, (pristupljeno 3. kolovoza 2017.).
27. Europski fondovi, *Kohezijski fond*, [website], 2017c., <http://europski-fondovi.eu/program/kohezijski-fond>, (pristupljeno 3. kolovoza 2017.).
28. Europski parlament, *Razvoj događaja do Jedinstvenog europskog akta*, [website], 2017a., http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuid=FTU_1.1_2.html, (pristupljeno 10. kolovoza 2017.).
29. Europski parlament, *Zajedničko razvrstavanje prostornih jedinica za statistiku (NUTS)*, [website], 2017b., http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuid=FTU_5.1_6.html, (pristupljeno 10. rujna 2017.).
30. Europski strukturni i investicijski fondovi, *EU fondovi*, [website], 2017., <http://www.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi>, (pristupljeno 3. kolovoza 2017.).
31. EUROSTAT, *GDP at regional level*, [website], 2017a., http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/GDP_at_regional_level, (pristupljeno 10. rujna 2017.).
32. EUROSTAT, *GDP per capita in PPS*, [website], 2017b., <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00114&plugin=1>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).
33. EUROSTAT, *Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 regions*, [website], 2017c., http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10r_2gdp&lang=en, (pristupljeno 10. rujna 2017.).
34. EUROSTAT, *NUTS – Nomenclature of Territorial Units for Statistics*, [website], 2017d., <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/overview>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).
35. EUROSTAT, *NUTS – Principles and Characteristics*, [website], 2017e., <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/principles-and-characteristics>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).
36. EUROSTAT, *Unemployment by sex and age - annual average*, [website], 2017f., http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

37. Gerlach, S., *Ireland – from crisis to recovery*, Berlin Finance Lecture, Berlin, a joint initiative of Deutsche Bank Research and the Departments of Mathematics and Economics of Humboldt University, 2013., <http://www.bis.org/review/r130115a.pdf>, (pristupljeno 9. rujna 2017.).
38. IDA Ireland, *Enterprise Ireland and IDA Joint Trade Mission in Ireland opens doors for Irish SMEs with Irish based multinationals*, [website], 2015., <https://www.idaireland.com/newsroom/enterprise-ireland-and-id>, (pristupljeno 5. rujna 2017.).
39. Irish Regions Office Brussels, *EU structural funds*, [website], 2017., www.iro.ie/EU-structural-funds.html, (pristupljeno 15. kolovoza 2017.).
40. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, *Irska*, [website], 2017., <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=27856>, (pristupljeno 23. kolovoza 2017.).
41. Lough Key, *Forest and Activity Park*, [website], 2017., <http://www.loughkey.ie/>, (pristupljeno 1. rujna 2017.).
42. Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, *Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011.-2013.*, [website], 2010., https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/STRATEGIJA_REGIONALNOG_RAZVOJA.pdf, (pristupljeno: 10. rujna 2017)
43. OECD, *OECD Economic Surveys: Ireland 2015*, Paris, OECD Publishing, 2015., <http://www.oecd.org/eco/surveys/economic-survey-ireland.htm>, (pristupljeno 15. kolovoza 2017.).
44. OECD, *Average wages*, [website], 2017a., <https://data.oecd.org/earnwage/average-wages.htm>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).
45. OECD, *Data – Ireland*, [website], 2017b., <https://data.oecd.org/ireland.htm>, (pristupljeno 23. kolovoza 2017.).
46. Savić, Z. et al., *Kohezijska politika Europske unije i Hrvatska 2014. - 2020., Vodič kroz strateški okvir i pregled mogućnosti financiranja*, Zagreb, Hrvatska gospodarska komora, 2015., Dostupno na: <https://izvoz.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Kohezijska%20politika%20EU%20i%20Hrvatska%202014.-2020..pdf>, (pristupljeno 8. rujna 2017.).
47. Stapić, S., „Ovako su se Irce izvukli iz krize: niskim porezima privukli investitore, pojačali izvoz i srezali broj općina“, 11. veljače 2016., Dostupno na:

<http://slobodnadalmacija.hr/novosti/hrvatska/clanak/id/301853/CategoryID/10/cpg/2>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

48. Trading economics, *Ireland Exports By Country*, [website], 2016a., <https://tradingeconomics.com/ireland/exports-by-country>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).
49. Trading economics, *Ireland Imports By Country*, [website], 2016b., <https://tradingeconomics.com/ireland/imports-by-country>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).
50. UNCTAD, *Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock*, [website], 2017a., <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableView/tableView.aspx>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).
51. UNCTAD, *Gross domestic product: Total and per capita, growth rates, annual, 1970-2016*, [website], 2017b., <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableView/tableView.aspx>, (pristupljeno 10. rujna 2017.).

Ostali izvori

1. Benčić, V., *Regionalna politika Europske unije i Hrvatske*, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2010.
2. Bićanić, K., *Suvremena regionalna politika Europske unije i strukturni fondovi: izazovi i perspektive*, Varaždin, Sveučilište Sjever, 2016.
3. Selimović, E., *Utjecaj integracijskog procesa Europske unije na gospodarsku stabilnost Irske*, Rijeka, Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet Rijeka, 2012.
4. United States Census Bureau, *Statistical Abstract of the United States: 2012*, Washington D.C., United States Census Bureau, 2011.

POPIS SLIKA

Slika 1: BDP po stanovniku, u standardu kupovne moći (PPS), prema NUTS 2 regijama Europske unije, 2015. (% od EU-28 prosjeka, EU-28=100)	12
Slika 2: Irska i NUTS 2 regije	29

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: BDP po stanovniku izražen u standardu kupovne moći za 2016. godinu (% od EU-28=100).....	16
Grafikon 2: Inozemna izravna ulaganja u Irskoj od 1970. do 2016. godine (u milijunima američkih dolara).....	17
Grafikon 3: Kretanje BDP-a Irske u razdoblju od 1960. do 2016. godine (mlrd. američkih dolara).....	19
Grafikon 4: Stopa rasta BDP-a od 1971. do 1996. godine u Irskoj, Europskoj uniji i odabranim zemljama članicama	21
Grafikon 5: Stopa rasta BDP-a od 1997. do 2016. godine u Irskoj, Europskoj uniji i odabranim zemljama članicama	22
Grafikon 6: Kretanje stope nezaposlenosti u Irskoj od 1960. do 2016. godine (u %)	23
Grafikon 7: Godišnja prosječna plaća u Irskoj od 2000. do 2016. godine (američki dolari)	25
Grafikon 8: Sredstva Europske unije namijenjena Irskoj za razdoblje 2014.-2020. prema pojedinom fondu (EUR)	33

POPIS TABLICA

Tablica 1: Vrijednosti temeljnih pokazatelja za programe sufinancirane od strane Europskog fonda za regionalni razvoj u Irskoj za razdoblje 2007.-2013., kraj 2014.	31
--	----

SAŽETAK

Regionalna politika Europske unije nudi brojne mogućnosti državama članicama, njihovim regijama i gradovima s ciljem unaprjeđenja gospodarskog rasta, ali i kvalitete života. Cilj rada je analizirati promjene irskog gospodarstva prije i nakon ulaska u Europsku uniju, s naglaskom na provedbu regionalne politike, s obzirom da je Irska postigla ubrzan gospodarski razvoj te predstavlja zanimljiv i uspješan primjer drugim državama članicama. Nakon opisa osnovnih obilježja razvoja regionalne politike Europske unije, u radu je prikazano da se razvoj gospodarstva Irske dogodio kao posljedica zajedničkog djelovanja unutarnjih i vanjskih čimbenika, otvaranjem tržišta, privlačenjem investicija, uz jačanje temelja za provedbu reformi kao što je obrazovni sustav. Komparacija odabranih indikatora prije i nakon ulaska u Europsku uniju dokazala je da se mogu izdvojiti razlozi u korist njezina ulaska u integraciju. Apsorpcija sredstava iz fondova Europske unije rezultirala je pozitivnim učincima koji su u radu prikazani detaljnije prema odabranim područjima (kao što su poduzetništvo, istraživanje i razvoj, obrazovanje i tržište rada, infrastruktura i sl.).

Ključne riječi: *regionalna politika, Europska unija, Irska, fondovi Europske unije*

SUMMARY

Regional policy of the European Union (EU) opens numerous opportunities for its Member States, regions and cities with the aim to improve their economic growth, but also quality of life. The aim of this final thesis is to analyse the changes of the Irish economy, before and after the EU accession, with emphasis on the implementation of the regional policy, due to the fact that Ireland has achieved accelerated economic development and represents interesting, successful example for the other Member States. After the description of the main characteristics of the EU regional policy development, this work describes that the development of the Irish economy was the result of the common influence of the internal and external determinants, market opening, investments attraction, and strengthening the basis for reform performing such as is its education system. Comparison of different indicators before and after the EU accession has proven that it is possible to extract the benefits for entering the integration. EU funds absorption has resulted with positive effects which are presented in this thesis in more detail according to chosen areas (such as entrepreneurship, research and development, education and labour market, infrastructure etc.).

Key words: *regional policy, European Union, Ireland, European Union funds*

